

ELŐFIZETÉS.

HÍLYTÉS:

Egy évre 26 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VIDÉKEK:

Egy évre 22 korona.
Fél évre 12 korona.
Egy negyed évre .. 6 korona.
Egy hónap 2 k. 30 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, szeptember 26.

Visszavert oláh előretörések (Eredménytelen orosz erőfeszítések.)

Budapest, szeptember 25. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcstér:

Románia elleni harcstér:

Szurduk és a Vulkán hágó között román előretöréseket visszavertünk. Erdélyi keleti arcvonalon élénkebb harci tevékenység uralkodott.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

Kirilibabától északra és keletre álló harc. A Ludova területén oroszok ismét hiába támadtak. Lipnieadólától északkeletre az ellenség rohammal megtámadta a török csapatok állásait. Mindegyik szakaszon ellentámadással visszaverték.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcstere:

Perepelinktől északra tegnap este az oroszok ismét megkísérelték az áttörést. Erőfeszítésük eredménytelen maradt. Súlyos veszteséget szenvedtek.

Olasz harcstér:

A tengeremléki arcvonalon az ellenség tüzevékenysége délután egyes szakaszokon megélénkült. Éjjel egy léghajó átrepült vonalaink felett és Commen vidékén néhány bombát dobott a nélkül, hogy kárt okozott volna. A Fassani alpok harcstere a homályban két alpinó zászlóalj megtámadta Gardnal—Cima—Busa—Alta-i szakaszt, amelyet ellenséges tüzevékenység napközben heves tűz alatt tartott. Az olaszokat elkeseredett közelharc után véresen visszavertük. Az ellenséges csapatok Forcella di Coldoze ellen is megkísérelt előrejutásán 51 alpinit és egy tisztet elfogtunk. Monte-Cimanan kavernáktan még élő olaszok vannak eltemetve. Huszonnégyen önerejükkel kiszabadultak és megadták magukat. A többi segítségért kiáltoz, de tüzevékenységük tüzevékenység folytán eddig nem segíthettünk és segélynyújtásunk attól függ, vajjon az emberességi tekintetből felajánlott helyi fegyverszünetet az ellenség elfogadja-e.

Délkeleti harcstér:

A cs. és kir. csapatoknál nincs újítás. Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

A magyar Westfália.

A haragos zöld koszorúval megkoronázott, vakító jégpáncél homloku erdélyi havasok misztikus méhében terpeszkednek a fekete gyémántmezők. Ebben a csodálatos földalatti birodalomban, amelyben évtizedek óta telán egy órára sem állott meg a munka, s amelyben mindig a méhkaptárhoz hasonló módon nyüzsögtek az emberrajok, négy hét óta mozdulatlanul állanak a gépek. Ott, ahol eddig a teremő emberi erő káprázató nagyszerűségében gyönyörködhettünk, a háború romboló ördöge végzte pusztító munkáját. A fekete gyémántokat vörösre festette hőseink kiomló vére. De ez a vérpatakzás nem enyészett el nyomtalanul. A Zsil völgyében ma már megint mi parancsolunk s újra a mi bányászaink csákánya hozza napvilágra a fekete gyémántot.

Erdélyben tisztogató csapataink parancsnoksága jól tudta, hogy miért kell legelőször a Zsil völgyét megszabadítani az oláh befüröktől. A magyar Westfáliának nevezik Petrozsény környékét, a mely hasonló az angliai Dél-Straffordshire-hez, a „black country”-hoz. Ez Magyarország leggazdagabb szénvidéke, ahol eddig naponta 700 vagon kitűnő kőszén tudtunk termelni. A Zsil-völgyi bányáknak legnagyobbja a „Salgotarjáni” és az Urikány-zsil-völgyi, amelyek mellett állami bányák is működnek. Az oláhok négy hétre birtokba vették az ország eme legcsodásabb kincses bányáját, azonban gyorsan ki kellett onnét takarodniok és most már remélhetőleg sohase tesszik be a lábukat. Az állam minden erejével megvédelmezi eme bányákat és megadja az összes lehetőségeket e művek zavartalan fejlesztéséhez. A kormány gyors beavatkozására van szükség, hogy a bányák üzemképesek legyenek. A tisztviselők, al-tisztek és munkások ezrei a legszükségesebb mindennapi cikkeket nélkülözik most; a gépeket, a tárnákat, az álagutakat, a vasutakat késedelem nélkül rendbe kell hozni és a kormányhatalom támogatásával az élelmezési viszonyokat boszorkányos gyorsasággal kell rendezni. Amikor az ország legdusabb szentelvényének kiaknázásáról van szó, az állam ne legyen szűkmarku, hanem az érdekelt bányákat a legmesszebbmenő támogatásban részesítse. Ez legelső sorban nem a tulajdonosok érdeke, hanem a nemzeté, mert ma kőszén nélkül nincs hadi dicsőség és a Zsil völgye nekünk most nagyobb kincs, mintha Kaliforniánk volna. (=)

Essent bombázták a francia repülők.

Sikeres harcok a Dobrudzsában. Berlin, szeptember 25. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcstér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Az Ancre és a Somme között a hatalmas tüzevékenységi harc egyre tart. Az ellenség részletelőretörései a Combles—Rancourt szakasz ellen és Bouchavesnesnél sikertelenek maradtak.

A német trónörökös arcvonala:

Szeptember 23-án Thiaumontérődnél gyengébb, tegnap Souville erődnél erős francia kézigránát támadásokat vertünk vissza. A tegnapi napon lefolyt számos légi harcban kilenc repülőgépet lőttünk le. Védőágyunk az utolsó napokban négy repülő leszedtek. Az ellenségnek Lensre hajított bombái hat polgárt megölttek, huszonnyolcat megsebesítettek. Essen környéke ellen intézett repülő támadásnak tegnap délután egy gyermek áldozatul esett, mások megsebesültek. Anyagi kár jelentéktelen.

Keleti harcstér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoprtja:

Manajow mellett szeptember 23-án rögtön ellentámadással újra elfoglalt állást ismételt erős orosz támadásokkal szemben megtartottunk.

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harcstere:

Az oroszok Zlota-Lipa és Narawovka között hasztalanul támadták a török csapatok állásait. Benyomult csapatrészeket a törökök ellentámadással kiverték, 142 foglyot beszállítottunk. A Ludova szakaszon (Kárpátokban) ismét visszavertünk orosz támadásokat.

Erdélyi harcstér:

Szurduk és Vulkán-hágó közti román előretörések meghírsültak.

Balkán hadszintér:

Mackensen vezértábornagy hadcsoprtja:

Copadina-Topraisár vonaltól délre a szövetségesekre nézve sikeres harcok folytak. Bukarest erődítéseit egyik léghajónk bombázta.

Macedóniai hadszintér:

Szeptember 23-án kisebb harcok Florinánál. A szerbeknek ismételt erős támadásai Kaimakealan ellen összeomlottak. A Struma mellett széles arcvonalban előrenyomuló gyöngébb angol osztagokat visszavertünk. Ludendorf, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Wenizelosz a görög beavatkozás ellen.

— Távirati tudósítás. —

Szofia. A görög határról jelentik: *Wenizelosz kijelentette pártbívei előtt, hogy jelenleg már megkésettnek és károsnak tartaná a háboruba való beavatkozást és ezért minden erejével támogatni fogja a jelenlegi semleges kormányt, hogy az ország belső békéjét helyreállítsa. A választásokon nem lép fel a kormány ellen, csupán kisebb ellenzékkel ellenőriztetni fogja, hogy vajon a kormány eléggé nemzeti politikát üz-e.*

Luganó. *Wenizelosz megérkezett Szalonikibe. Az olasz sajtó ebből az alkalomból politikai meglepetések lehetőségét jövendőli meg. Nyíltan megírják a lapok, hogy Wenizelosznak összeköttetései vannak a macedonai forradalmi bizottságokkal.*

Éjjel az aradi üdítő állomáson

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad városnak mindenha büszkeségére fog szolgálni az a buzgalom és áldozatkészség, amellyel a menekülők ügyét ellátta és felkarolta. Hisszük, hogy ez a buzgalom nem fog lankadni a jövőben sem, hiszen a menekülők hosszú vándorútja még nem ért véget s a szív munkájának mindaddig, míg ez a magyar inség meg nem szűnik, egy pillanatra sem szabad ellankadni.

Azok közül az intézmények közül, melyek a menekülők segítségére alakultak, legpompásabban végezte és végzi feladatát az ugynevezett üdítő állomás, mely a menekülők ezreit látta el minden jóval, ami szem-szájnak és az éhes gyomornak kellett. Emberfeletti munkát végeztek azok a hölgyek, kik ennek az intézménynek a szolgálatában állottak. Gyöngéd és meleg szívük minden leleményességével állottak egy szent és nemes célnak a szolgálatába, melyért könnyező anyák hálája és hontalan kis magyarok mosolya volt eddig az egyedüli, de annál értékesebb jutalmuk.

S ez a néhány uriaszony és leány, ki nappalá totte az éjjelt is, s egy pillanatig sem ismert fáradalmat, most is époló lelkesedéssel és gyönyörűséggel végzi munkáját, mint a szomorú menekülés első napjaiban.

Az Aradi Közlöny szerkesztője tegnap éjjel testületileg látogatta meg az üdítő telepet. Látni akarta ezeket a fáradhatatlan, gyöngéd szívű nőket az éjjel érkező menekülő vonatok éhezői mellett. S be kell itt vallanunk, hogy mindaz, amit munkásságukról eddig hallottunk, meg sem közelíti az áldásos tevékenységnek azt a képét, amelyről alkalmunk volt meggyőződni.

Az üstökben a késő éjjeli órákban is vígan forrt a jóízű étel s körötte ambícióval és hozzáértéssel sürgölődött Vörös Magda és Szemes Lici. A büffé ajtajánál, mely a mostani inséges világban egy kineses kamarát zár el a nézők szemei elől s ahol cukor és kávé, gyümölcs, befőtt s minden más jóféle dolog kapható, állott az üdítő állomás két vezére: Vársárhelyi Janka és Neuman Alfrédné báróné. Az ő tanácsaik és intéseik nyomán történt, az éppen beérkező menekülővonatonál, az étel kiosztása. Ebben a munkában résztvettek Szemes Kálmáné, Br. Urbán Péterné, Baross Boriska, Dr. Varjassy Lajosné, Rónay Jánosné, Pongrácné, Denglné, Györgyössiné uriaszonyok, kik mellett a mindenütt jelenvaló Zubor Andor töltötte be a felügyelői tisztelet. Nem lehet elhallgatnunk, hogy Zubor agilitása, türelemessége, szóban és tetteben megnyilatkozó buzgósága, nagy erőssége az üdítő telepnek. Ezen az éjszakán a hölgyek mellé adjutáns szerepre a fiatalok néhány tagját is beosztották, kik közül dícséretre méltó buzgósággal működtek ifjú Keresztes Gyula és Takácsy László csendőrfőhadnagy. Ifj. Keresztes Gyula egy kövér angolnát megszágyonító könnyedséggel eszszott át a vasúti kocsik alatt s hóna alatt egy iszo-

nyu kosárban hordozta a jóízű rozskenyert s juttatva abból minden menekülőnek. A csendőrfőhadnagy ellenben (a leveses vödörök hurcolásában fejtett ki nemes buzgalmat. Stauber Andor dr. pedig az orvosi segélyre szorulóknak között végeztet lelkes munkát.

Ez éjjelen csak két menekülő vonat futott be az aradi állomásra. Az egyikben mindössze 350 menekülő, többnyire gyermek érkezett.

— Ma gyengén megy az üzlet! — mondta — mosolyogva a hölgyek egyike, de volt napunk, midőn 4—5000, sőt több menekültöt kellett ellátnunk.

Valóban minden dícséretet megérdemel a hölgyek fáradhatlan munkássága, annyival inkább, mert az üdítő állomás dolgait csak 9—10 hölgy látja el állandóan. Rajtuk kívül egy-két urihölgy vendégként, inkább kiváncsiságtól vezéreltetve ki-kilátogat ugyan, de a munka oroszán részét a fent feljegyzett néhány urinő végzi. Ez annyival sajnálatosabb, mert bizony igen sok női kézre volna még szükség a menekülő vonatoknál. Ahol annyi gyermek érkezik, ott bizony sok akad olyan is, amelyik gondozásra, tisztogatásra, fürdetésre szorul. Az aradi urinők bizonyára jobban tennek, ha többször látogatnának el erre a helyre s kevesebbet az aradi korzóra s végre tisztában lennének azzal, hogy ennek a háborúnak a tizparancsolata közé az asszonyi kötelességeket is beírta a mindenható végzet.

Magyarok találkozása a frontra utazó cárral.

(Az osztrák és a magyar alattvalók letartóztatása. — A Zeppelin támadások. — A menekültek útja.)

— Távirati tudósítás. —

Trelleborg. A bécsi csász. és kir. távirati iroda bukaresti tudósítója, aki Czernin gróffal együtt szeptember 6-án hagyta el Bukarestet, élményeiről a következő tudósítást küldötte:

A koronatanácsról még augusztus 27-én tudódott, hogy a király nemcsak a hozandó határozatok dolgában már előbb döntött, hanem az is, hogy az egész koronatanács nem volt egyéb üres formalitásnál. Bratianu miniszterelnök, aki mint a háboru egész tartama alatt, még most, az utolsó percben is visszariadt a felelősségtől. Ertett ahhoz, hogyan tolja homlokterbe a király személyét. Bizonyos, hogy a koronatanácsot megelőző napokon a király volt az, aki a háborut kívánta, valószínűen az orosz fenyegetések hatása alatt. Ezért a koronatanács Karp heves szemrehányásokkal illette és ahhoz csatlakozott Majorcsku is. Hogy Marghiloman minő magatartást tanúsított, arról semmit sem tudni. Jellemző, hogy Take Joneszku a koronatanács után egyes kérdéseire kijelentette, hogy a király az élő románok legnagyobbikának mutatta magát.

A mikor a koronatanács hozott határozat ismertté vált, a városban mély levertség jelei mutatkoztak. Csak este rendezett pár száz suhanc tüntetést a háboru mellett, a lakosság zöme azonban távol tartotta magát ettől a tüntetéstől. Még ugyanazon a napon el-

rendelték az ostromállapotot és az ellenséges állambeliek letartóztatását, a kiknek részére nem is boesátottak már vonatot rendelkezésre. Az első napokban mindjárt tízezrekre ment azoknak a száma, a kiket börtönbe vetettek. A velük való bánásmód, mint az utólag kiszabaldultak mondták, *hihetetlenül brutális volt.* Tíz napig voltunk a követség épületében elzárva. Mintegy 150 ember tartózkodott összezúfolva a követség épületének igen kicsiny területén s hihetetlenül drágán, csak rosszul lehetett őket élemezni, az épületet pedig nem volt szabad senkinek sem elhagynia. Még elviselhetlenebbé vált a helyzet a Zeppelinnek támadása után. Világot nem volt szabad gyújtani és a kormány e tilalom megszegése esetére azzal fenyegetett, hogy a követség előtt akasztatja föl a vétkest. A Zeppelin támadások következtében a hatóságok és a lakosság izgatottsága rendkívül nagy volt. A támadások eredményéről a hivatalos tudósítások mélyen hallgatnak. Mindazonáltal bizonyos, hogy Gricceanu követ házáat és a királyi istállókat bombák érték. Súlyosan megsértették az exterritorialitás jogát a román hatóságok, a mikor egy szolgáló üldözése alkalmával behatoltak a követség épületébe.

A kormány abban a meggyőződésben, hogy Bulgária nem üzen hadat, úgy tervezte, hogy Bulgárián át menjünk haza. A hadüzenet után azonban, bár Bulgária felajánlotta, hogy veszélytelen dunai uton hazaszállít, Románia végül is kijelentette, hogy a Bulgárián át való ut idejét már elmulasztottuk. Már előzően azt ajánlották, hogy Czernin gróf a követség személyzetével utazzék haza, a konzulátusok és a kolónia később jönnek, Czernin gróf azonban határozottan kijelentette, hogy nem távozik Bukarestből, amíg az általa megjelölt valamennyi személy hazautazása biztosítva nincsen. Miután az első osztrák és magyar vonat Wodianer báró követ vezetésével szeptember ötödikén elindult Jászvásárra, utnak indult a követség vonata is. Jászvásárig velünk utazott a németalföldi követ, hogy a román hatóságok esetleges meglepetéseit meggátolja.

A németalföldi követ, a mióta védelmünket átvette, semmi fáradságot nem kimél, hogy a román önkénynek gátat vessen. Neki köszönhető, hogy a Czernin gróf által felsorolt személyeket kiadták. *Mint fegyencaként szállítottak bennünket Jászvásárra, elfüggönyözött ablakokkal és szuronyos őrkkel.* A román kormány képviselőiben Kantakuzino képviselő kísért bennünket. A román miniszterelnök Poklevszki orosz követ által megerősített becsületszavát adta, hogy zavartalanul utazhatunk át Oroszországon. Hogy mennyire állottak szavukat, mi sem bizonyítja jobban, minthogy szeptember 8-tól 16-ig Drabova-Barjantyeszkája dél-oroszországi helységben tartottak azzal a megokolással, hogy meg kell várni a berlini román követség és konzulátusok elutazását. Vjasman át utaztunk tovább Pétervár felé, ahol a frontra utazó cárral találkoztunk, továbbá Kalugán, Viborgon és Szinajokin át Torneába, a hová 20-án este érkezünk. Oroszországban utaztunkban a hadiállapottal összeegyeztethető szabadságot élveztünk és ellátásunk is elég jó volt. Finnországban a lakosság részéről már előzékenység volt észlelhető. Igen barátságosan fogadtak Svédországban, ahol a szivesség meghalálására Czernin grófné gyűjtést rendezett a svéd Vörös Kereszt javára, amely több ezer koronát eredményezett. Trelleborgba ma délután érkezünk meg. Holnap tovább utazunk Berlinbe és onnan Bécsbe. Az utazás ellenséges országban át különböző akadályok mellett is jó volt és senki sem betegedett meg.

Oláh harctéren járt előkelőségek Aradon.

— Milyen károkat okozott az ellenség? —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Közvetlenül Petrozsény visszafoglalása után, az ottani viszonyok megvizsgálása s az — oláh betörés következtében — esetleg okozott károk megállapítása végett, Budapestről egy előkelő szakértőkből álló bizottság utazott le Petrozsénybe, amelynek tagjai voltak, a Máv. részéről Tolnay Kornél elnökgazgató, Papp János igazgató, Just Ferenc aradi üzletvezető, a Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársaság részéről ifj. Chorin Ferenc dr. és Reimann Ernő dr., az urikány-zsilvölgyi részvénytársaság részéről Fisch Richárd és Kriskó Bohus s a petrozsényi kerület országgyűlési képviselője, Rosenberg Ignác dr. A bizottság Petrozsényből való visszatértekor a ma délelőttöt Aradon töltötte s az Aradi Közlöny munkatársának módjában volt ez alkalommal beszélgetést folytatni velük. A beszélgetés során érdekes részleteket tudunk meg nemcsak az oláhoknak petrozsényi viselkedéséről, hanem azokról a viszonyokról is, amelyekbe a város a betörés következtében került s amelyek ott még jelenleg is megvannak.

— Pujig külön vonaton tettük meg az utat — mondotta a bizottság egyik előkelő tagja — s Pujtól automobilokon. Este hat órakor érkezünk Petrozsénybe, ahol az első pillanatban a szemünkbe ötlött, hogy maga a város sokkal kisebb kárt szenvedett, mint amelyet az általános vélemény hitt és festett. A házak mind épek maradtak, Pick János régi házat és Reiszner József házat kivéve, amelyek — eddig még ki nem derített módon — leégtek. Ellenben annál több a kár magukban a lakásokban, ahol minden ablak kitörve, összezúzva, üresen tátong a nézők elé. Nagyon is szembeszökő a rablás, amelyet — mint megállapították — a csőcselék követett el legnagyobb részben. Petrozsény házainak épségben maradását érdekes és magyar szempontból különösen elismerésre érdemes okokkal magyaráznak csapatparancsnokaink.

— Amikor megindult Petrozsény visszafoglalására a hadi akció, a merisori öreg honvédek könyörögve kérték parancsnokaikat, hogy az első támadást ők intézhassék az oláh vonalak ellen. Ezt meg is engedték nekik. Halálos elszántsággal, fanatikus dühvel indult meg ez a roham az oláh hadseregek ellen, oly vehemenciával, hogy az oláhok kétségbeesett, vad futásban keresték a menekülést. Harminc-harmincöt kilométert futottak egyhuzamban s menekülésük akkor lett különösen pánikszerű — amint elfogott oláh katonák beszélték — amikor az a hír terjedt el, hogy honvédeink megkerülték őket. Hogy mily retentő és ellenállhatatlan volt honvédeink rohama és ezzel szemben, mily fejvesztett az oláhok menekülése, annak leghatásosabb képét adja az a rengeteg elszórt lőszer, gyalogsági fegyver, ágyúvédek s sok más egyéb katonai felszerelés, amely halomba hányva, még ma is ott hever a petrozsényi tájon. Az oláhok vad futásukban, csupán csak épen érintették Petrozsényt s a bányavárosnak épen ez volt a szerencséje. Az őket üldöző csapataink, nem adtak időt nekik a gyújtogatásra, rombolásra. Ezt látszik igazolni az a körülmény is, hogy jóformán az összes petrozsényi házak ablakai bezúzva tátonganak az üres lakásokba. És meg kell jegyezni, hogy a lakások minden

berendezését ellopta, tönkretette, összerombolta a csőcselék.

— A sok milliós értéket képviselő szénbányák sem igen szenvedtek az oláh hordák betörése következtében. A tárnákban semmit sem romboltak, a bányafa teljesen ép, szintugy az emelő és szivó-gépek is, amelyeknek csupán csak a szijait vitték el. Ugyancsak elvitték a bányairodák műszereit is, az összes teodolitokat, busolákat, mélységmérőket, kitűző műszereket.

— Érdekes, hogy az oláhok, mihelyt bevonultak Petrozsénybe, azonnal be is rendezkedtek. A bányagazgatóság épületéről levették a magyar föliratot, s helyébe tették az oláhot: *Román kir. bányagazgatóság*. Sőt az erre az állásra kinevezett oláh tiszt, az egyik bányafőmérnök lakásába szállásolta el magát. Tekintettel azonban, hogy annak butorzatát is elhordta a csőcselék, különböző, itt-ott összeszedett butorokkal, zongorával, könyvtárral rendezte be. A petrozsényi Máv. osztálymérnökséget is átalakították oláh osztálymérnökségre, s aszerint rendezték be.

— Két tárnát — a szivattyúgép nem működése következtében — elöntött a talaj víz, egy tárna pedig bányalég robbanás következtében kigyulladt. Hogy a tűz nagyobb mérveket nem bitott és hogy ma már teljesen el van oltva, az annak köszönhető, hogy mihelyt az első bányamérnök hozzáférkezhetett a bányákhoz, az égő tárnát egy az erre a célra szolgáló zsilippel vízzel árasztotta el.

— Tárolt szén nem igen került az oláhok kezére. A bányatársulat ugyanis már a betörést megelőzőleg is csupán csak redukált munkacsoporttal dolgoztatott, aminek következtében a kitért szén felhalmozás nélkül, azonnal el tudták szállítani az ország belsejében lévő lerakó helyekre, úgy, hogy Petrozsényben alig maradt valami. Különben a bányákban már folyik az apróbb javítási munka, s már megtörtént az intézkedés, hogy az elmenekült bányatisztviselők, mérnökök, bányászok visszatérjenek, mert a társaság vezető embereinek véleménye szerint két-három hét alatt a petrozsényi nyugati tárnákban ismét megindul az üzem.

— Mint érdekes tény emlitem meg, hogy a Petrozsényben hagyott pénzeszközök közül azokat, amelyek nyitva maradtak, nem bántották, ellenben amelyek be voltak zárva, azokat teljesen összerombolták. Érdekes az is, hogy az állomási épületekben millió felé, a legnagyobb összevisszaságba szórva hevernek a különböző vasuti irományok, blanketták, irodafelszerelések.

— A segélyhelyeknek használt épületekben látható nyomot hagyott az oláh pusztulás. Véres foltok, hus- és ruhafoszványok, véres vatta darabok hevernek össze-vissza dobálva. A város környékén pedig temetetlen hullák tömege borítja a tarlót. A föld mindenütt keresztül-kasul szántva a lövészárkokkal, itt-ott néhány oláh katona sír, s a táborozások helyén szén- és szalma kötegek, sátor maradványok. Egy ilyen sátormaradvány helyén egy ébenfa asztal, két öblös bőr karosszék, s az asztalon egy antik réz gyertya tartó mutatja, hogy oláh tiszt sáternak volt az összelopkodott butorzata. Különben az elhagyott oláh állások mind tele

vannak butordarabokkal, melyek között, asztalok, székek, vaságyak egész tömege található.

— Érdekes az is, hogy a széjjel szórt ruhadarabokat, a németek mind összeszedik, azonnal dezinficiálják és küldik haza, hogy otthon új posztót gyártson belőle a német leleményesség.

— Tekintettel arra a körülményre, hogy a rablások legnagyobb részét a csőcselék követte el, amikor csapataink Petrozsénybe való bevonulása után kihirdették a statáriumot, azt megtoldották azzal a ponttal is, hogy a rablott és ellopott holmit 48 óra alatt azonnal szállítsák vissza, vagy a tulajdonosaiknak, vagy a hatóságnak, mert ellenkező esetben a statárium törvényt alkalmazzák a tolvajokra is. A kívánt hatás azonnal meg is volt. A lupényi pályaudvar környékén egész butorraktárak vannak fölhalmozva az ily módon visszakerült lopott holmiból, könyvtárak, s a legkülönbözőbb tárgyak. Rengeteg érték, ami közül azonban legjobban tetszett nekem egy hatalmas foliás, amit a sárba dobva, piszkosan, szennyesen, nem érdemesített senki a fölemelésre. Egy gyönyörű, antik művészü bőrkötésű könyv, latin nyelvű biblia 1614-ből, az V. Sixtus pápa idejéből. Ki tudja kié lehetett és ki tudja hová került...

— Petrozsényben való tartózkodásunk alkalmával egy pánikszerű ijedelemben is volt részünk. Lupénynak menet, az autók nem tudott haladni az uton, mert föltartoztatta a menekülő áradata. Csupa asszony, asszony és gyerek, kocsik, szekerek, amelyet ló helyet asszonyok húztak és asszonyok toltak. Menekültek egy a katonaság által kiadott, de ő általuk balul értelmezett figyelmeztetés hatása alatt. A katonai parancsnokság figyelmeztette ugyanis az ottmaradtakat, hogy a község legnyugatibb részén, — amelyet még esetleg elérhetnek az ellenséges lövedékek, — ne igen mutatkozzanak. A lakosság ezt a maga naiv féntáziájával félre magyarázta s pánikszerűleg menekülni kezdett...

Rosenberg Ignác dr. petrozsényi országgyűlési képviselő, a Petrozsényben járt bizottság egyik tagja, a mai nap folyamán Pécskára is kiment, ahol az erdélyi képviselők segítő Bizottságának megbízásából az ott letelepített menekülteket látogatta meg. Ennek a látogatásának a kapcsán mondotta az Aradi Közlöny munkatársának:

— A legpéldásabb rendet, a legmesszebbmenő segítséget tapasztaltam Pécskán s magam is mindenben megerősíthetem az Aradi Közlöny legutóbbi száma e tárgyban irt cikkének adatait, valódiságát. A pécskai menekültek áldva-áldják a község előljáróságát, szíves lakóit, népét, mert — mint magam is tapasztaltam, Schenk Ferenc főszolgabíró, mint járás főnök, Hunyár Algernon tb. főszolgabíró, Ernst Márton, Momák Flóris 6- és magyar pécskai jegyzők utmutatása és példásága mellett elismerésemeltem, mindannyiunk megbecsülésére érdemesen, testvéri módon adott új otthon és melegtüzhelyet az otthonatlanoknak.

Segítsük a menekülteket. Sok, igen sok pénzre van szükség, mert a menekültek vonata még sokáig fogja szállítani erdélyi, hontalanúvá vált testvéreink ezreit. Még nem ért véget az ő szenvedésük, még nem szabad elapadnia az aradi közönség bőkezűségének szem. A háboru súlyos áldozatairól nem szabad megfeledkeznünk! Az erdélyi menekültek segélyezésére újabban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: Wolff Zsigmondné 40, Varga Imre temetkezési vállalkozó 100, Papp I. János gör. kel. páspók 200 korona.

Gyilkolnak a megvert oláhok.

(Mackensen újabb győzeleme.)

— Távirati tudósítás. —

Kopenhága. A Dessau Listok a következőket írja: A dobrudzsai szerb divízió a Fekete tenger partjain Mangali—Zaplár között vívott csatában megkapta a halálos dőfést. A harcok szeptember 16-án kezdődtek meg, de csak 19-én végződtek be. Szeptember 17-én a bolgár csapatok tíz elkeseredett támadást intéztek ellenük. A szerb jobb szárny kényszerült az ellenség hatalmas lökése elől visszahúzódni, amit a bolgár és német csapatok átkarolásra használtak ki és megkíséreltek azt, hogy a szerbek háta mögé kerüljenek. A szerbeket az a veszedelem fenyegette, hogy teljesen körülférjék őket. Kétségbeesett támadásuk közben ágyúik elhallgattak. Borzalmas szuronyharca került a sor. A véres küzdelem három órai tombolása után érte el tetőpontját, amikor a német lovasság halált megvető rohammal rontott a szerbekre. A szerb divízió legnagyobb részét letiporta. A roham a Mackensen hadsereg javára eldőlt az ütközet sorsát. A szerb divízió legnagyobb része holtan, vagy sebesülten borította el a csatateret és csupán elenyészően kis részük menekülhetett el. Az ellenség ebben az ütközetben több mint tizenötezer embert vesztett el, közöttük a divízió majdnem összes tisztjeit. A cár, valamint Ferdinánd oláh király elismerését fejezte ki a szerb divízió küzdelméért.

Luganó. A Secoló jelenti: Konstanza kiürítését szeptember 20-án fejezték be. A konstanza vasúti telepeket az ellenséges légi támadások igen megrongálták.

Kopenhága. Legközelebb mégis Pau tábornokot fogják a dobrudzsai román és orosz hadlerők főparancsnokává kinevezni. Nikolajevics nagyherceg és Ferdinánd román király tanácskozásain, ugyanis megállapították, hogy a német és bolgár seregek főlényét súlyos hiba lenne lekiésményelni. Iwanov tábornok nem akarván Pau tábornok parancsnoksága alatt működni, vissza fog térni az északi harctérre.

Szófia. A Bolgár Távirati Iroda jelenti: A felszabadított Dobrudzsában a haditudósítók és a hivatalos tényezőknek mindinkább több bizonyítékuk lesz a visszavonuló orosz-román hadsereg kegyetlenkedéséről. A falvakat felgyújtották és ezt megelőzőleg az élelmiszereket elpusztították, miután ezeket nem vihették már magukkal. A férfiakat legyilkolták, avagy kényszerítették, hogy a visszavonulás zürzavaros munkájában segédkezzenek. Asszonyokat és serdületlen lányokat meggyaláztak, azután megölték őket. A jószágokat elhajtották és számos előkelőséget, köztük a bolgár szobranje volt tagjait tuszként magukkal hurcolták. Ezek sorsáról eddig semmitéle értesülés nem érkezett.

A Dobrics környékén elkövetett kegyetlenkedések száma igen nagy. Egyetlen helységben. Nastradin faluban har-

minc embert öltek meg az oláhok, hetet megsebesítettek és kilencvenegyét elhurcoltak magukkal. Cselerevó faluból negyvennyolc családot, százharminchét embert vitték magukkal. A vidéken kilenc községből kétezerszázharminc embert hurcoltak el, negyvenkettőt megölték és tízet megsebesítettek. Tüzete-sőbb vizsgálat után valószínűleg e számok kétszeresét is megállapíthatjuk. Kasinkőj helységben Vaszilev Tonu nagybirtokost darabokra vagdalták. Szilisztria és Tutrakán környékén egész sorozatát követték el a legrémesebb gaztetteknek. A román, orosz, szerb hordák, amelyek a harctéren verést kaptak, a védtelen lakosságot mindenütt kifosztják és bántalmazzák. Egyik körházunkban nemrég megállapították, hogy a lőtt sebek tíz százalékát dum-dum golyó okozta.

Egy szivtelen asszony.

(A menekültek sorsa Ujaradon.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A magyar sajtó lelkes örömmel számolt be arról az igazán testvériesen forró fogadtatásról, amelyben a magyar nemzet fiai részesítették az Erdélyből menekülő lakosságot. Nagyon kevés helye van az országnak, hol rideg bánásmód fogadná az ellenségtől elűzött erdélyi hontalanokat. Sajnálattal kell azonban megállapítani, hogy vannak olyan községek, ahol nem mutatkozik kellő részvét a mindenüktől megfosztott erdélyi testvérek iránt. E falvak közé tartozik Ujarad is, ahol a ridegségig menő egykedvűséggel nézik az erdélyiek nyomorúságát. Megelégedéssel kell azonban konstatálni, hogy Ujarad lakosságának is csak egy része mutat elítélendő közönyt, vannak egyes utcák, amelyekbe a lakosság alig akarja beengedni a menekülteket. Az ujaradiak azzal indokolják ezt a magatartást, hogy állítólag az erdélyiek nem könyörögve, hanem önérvényesen kérték a nekik kijáró támogatást, amire azután egy-egy ujaradi benszült ezt válaszolta:

— Ha szépen kértetek volna, akkor kinyitottuk volna nektek a vizitszobáinkat, azonban mert követelőztök, csak az istállóban adunk nektek helyet.

A szivtelenség könyörtelen példáját mutatta tegnap B. József ujaradi vagyonos gazda felesége, akinek az udvarán több gyerekes erdélyi családanyát szállásoltak el ideiglenesen. B. Józsefnének tehenei vannak, azonban vonatkozott a menekült gyermekeinek fél liter tej adni.

— Megfizetem a tej árát — mondta a menekült.

— Nincs eladni való tejem a maga számára — felelte B.-né, — mert Aradon a piacon többet kapok érte.

Az egyik szomszéd megszánta a menekültet és adott neki fél liter tejet. Az erdélyi asszony most már arra kérte B.-nét, engedje meg, hogy a tejet felforraltassa.

— Nézze azt a kis fát az udvaron, — szökött B.-né, az 70 pengő forintba került, hát csak nem kívánhatja, hogy ezt a drága fát a maga tejének a feltorralására elpocsékoljam.

A szegény menekült könyves szemekkel ezt felelte erre:

— Hát én hányszor 70 forintot hagytam otthon, amikor a ellenség elől kellett futni?

Az egész Ujarad egyébként felháborodva beszél a dugaszdag parasztasszony zsugoriság-szülte szivtelenségéről.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* **Az élő csomag.** (Talarso detektív sorozat II. az Urániában.) A zöldszemű emberrel kezdte meg a színház a világhíres Talarso detektív sorozat bemutatását és a mai nappal folytatja azt. ~~Ha nek a színpadon a kö-~~ ~~tessége az, hogy a főszereplő egyensége olyan sok árnyalatu és olyan markáns, hogy csupan több film keretében jut teljesen érvényre, azonfelül a történetek ugy vannak megválasztva, hogy egyik teljesen elüt a másiktól s így alkalmat ad a művésznek képességeit az egész vonalon bemutatni. A képek mindegyike művészi értékkel és frappáns hatással van és ez teszi indokoltá azt a fokozott érdeklődést, a mely a képek iránt mutatkozik. A képek központjában Talarso, a titokzatosan esodálatos gondolatolvasó áll, az ő lebilincselő egyéniségevel izgatóvá és érdekessé teszi. — Francesca Bertini, akit a közönség már rég kegyeibe fogadott, és a ki az „Odette” óta kimondottan az aradi közönség kedvence, legközelebb a „Kamélias hölgy”, Dumas világhíri mesterművében lép fel az Urániában.~~ 5

* **Az aradi Kölcsey Egyesület** ma délután öt órakor választmányi ülést tartott Fényes Dezső elnöke alatt a kulturpalotában. A választmány az október hó 23-án megtartandó rendkívüli közgyűlés tárgysorozatát készítette elő. A választmány a közgyűlésnek ajánlani fogja Neuman Adolf báró dísztaggá való választását abbéli érdeme jutalmazásául, hogy az Illosvay-alapítványt ezer koronával egészítette ki. A választmány javasolja, hogy az alelnöki állást egyelőre még ne töltsék be, szintugy a titkári állást sem, hanem ez utóbbi elhatározását Banosák Gyulára bizzák, természetesen a rendes titkári tiszteletdíj élvezete mellett. A megüresedett felügyelő-bizottsági tagsági helyre Burián János főgimnáziumi főigazgató kiküldését javasolja, míg a megüresedett választmányi helyre kiváló érdemei elismerésül az aradi vasúti állomás főnökét, Szemere Kálmánt, akinek értékes költői munkásságát honorálja az irodalmi egyesület. Javasolja a választmány, hogy a szabad liceum megvalósításának tervét a közgyűlés vegye le a napirendről, mivel a liceum megtartására jelenleg semminemű alkalmas hely sincs. Az Egyesület belép a Magyarországi Bajtársi Szövetség pártoló tagjai sorába. Elhatározza a választmány, hogy a Varjassy-szobor eddigi gyűjtésének összegét tizenháromezer korona 63 fillért további kezelés végett a városi pénztárnak adja át. Végül a közgyűlés határmaját tüzték ki azzal, hogy amennyiben az október 23-ára meghirdetendő közgyűlés határozat képtelen lenne, újabb közgyűlést hirdet meg s azt tekintet nélkül a megjelölt tagok számára, megtartja és határozatképesnek mondja ki.

* **Nordisk-est az Apollóban.** Ugy látszik, ebben a szezonban is a Nordisk-filmgyár ragadta magához a vezető szerepet. Egymásután ismerjük meg a legszebb Nordisk-képeket, a melyek gazdagabbra fonják a Nordisk-filmgyár sikereinek babérkoszorúját. Az ismeretlen apa, amelyet ma mutatott be az Apolló-színház, változatos és érdekesítő társadalmi dráma, amelyben a Nordisk-filmgyár legjobb művészeit szerepelteti. Az Apolló publikuma nagy megelégedéssel nézte végig a képet. Pompás hangulatot s harsogó derüt keltett az Apolló új műsorának több-felvonásos amerikai vígjátéka, amelyben az emberi karrikaturák sorozata vonul fel, hogy talpraesett szellemességükkel megnevettesek a nézőközönséget. Az új hadi-képek a legaktuálisabb harctéri eseményeket hozzák eléink. Még kedden vetíti az Apolló ezt a kitünő műsort. 3

* **A préda** a címe annak a hatalmas amerikai drámának, amelyet szerdától kezdve mutat be az Apolló-színház. Az amerikai filmgyártás egyik legtekélyesebb műve ez a kép. 2

Petrozsény felszabadítása az oláh uralom alól.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az az oláh haderő, amelyet magyar honvédek, továbbá német és bajor csapatok üztek ki a Zsil völgyéből, már az oláh hadüzenet előtt nyolc nappal összpontosítva volt a magyar határ felé. Augusztus 16-án ezeket az oláh csapatokat a magyar határtól öt kilométernyire hátrább vonták azért, hogy tábori felszereléssel lássák el őket. Az összpontosított oláh csapatok legénységének ugyanis azt mondták a tisztek, hogy *csupán hadgyakorlatról van szó* és csak akkor értesítették őket, hogy háborút fognak kezdeni Magyarország ellen, amikor a magyar határtól öt kilométernyire létesített felszerelési raktárakból esuka-szürke ruhával és municióval látták el őket. Az oláhok igen bátortalanul vonultak előre. Abban a föltervésben voltak, hogy a Zsil völgyét uraló vízvázalatókon nagyobb csapat egységeink készülnék fogadni őket. A petrozsényi ottmaradt lakosság beszéli, hogy a petrozsényi oláh tisztek nem akartak hitelt adni csapataik jelentéseinek, amelyek mind arról szóltak, hogy jelentéktelen erősségeink próbálják az ő előrenyomulásukat föltartani.

Kifosztott üzletek.

Petrozsényban, ahová a közigazgatási tisztviselők és a bánya mérnökök már utban vannak, semmi lényeges rongálódás, sem a harcok hevében, sem az oláhok menekülésekor nem történt. Ellenben sokat károsodtak azok a magánosok, akik elmenekültek Petrozsényből és így házuk gondozó nélkül maradt. Cocorescu ezredes az oláhok petrozsényi térparancsnoka, segédtisztjeivel együtt Janza főszolgabíró telepén, mely tizenkét házból áll, volt meg szállva. Itt kaptak elszállásolást az oláhok frontmögötti parancsnokai is. Maga az ezredes a főszolgabíró lakását foglalta le a maga számára és Pap Emil vaskereskedőnek, *akit az ezredes a város első bírójának kinevezett*, minden reggel és minden este itt kellett megjelenie, hogy a város ügyeiről jelentést tegyen. Pap Emil többször panaszt emelt a parancsnoknak, hogy a katonák nem kimélik az elmenekült lakosság vagyonát. Az történt ugyanis Petrozsényban, hogy az oláh katonák, épen úgy, mint annak idején az oroszok Homonnán, a házakból kihordották az ágyneműket a lövészárkba s elvitték minden elhureolható tárgyat, azokat a butoradarabokat pedig, amelyekre nem volt szükségük, összetörték. Az ezredes Pap Emilt azzal küldötte el magától, hogy miután hűvös az időjárás, a katonákat nem tilthatja el attól, hogy *melegítő ágyneműket ki ne vigyenek magukkal a lövészárkba*, azokat pedig, akik a butorokat összetörték, majd meg fogja büntetni. A petrozsényiek tudomása szerint ilyen büntetést a petrozsényi oláh parancsnokság nem hajtatott végre. Ennek tulajdonítható, hogy azok a katonák, akik front mögötti segédszolgálatot láttak el Petrozsényban és a városon keresztül vonuló ezredek legénysége, a nagyobb üzleteket kifosztották. Marek Mór szesznyereskedő raktárában felhalmozott pálinka félekét az oláh uralom első estélyén megitták. Váradi Vilmos sörraktáros raktárában talált husz hektó sört szintén elfogyasztották, Klein Bernát fűszer üzletét szintén felvitették, a cukrot és a kávé a tisztu konyha részére vitték el, a többi fűszerárut pedig *kiszórták az utcára*, Szűszer Bernát nagytrafikos üzletét

szintén feltörték és a trafikból minden árut elvitték. Petrozsényben fiók üzlete van a Turul cipő gyárnak és a Moskovitz-féle cipőgyárnak. A Turul cipőgyár az oláh háboru kitörése előtt pár nappal nagyobb árukészletet küldött le Petrozsénybe s természetesen mindkét cipőüzlet raktára az oláhok zsákmányául esett. Az oláh katonák a két cipőüzletet feltörték, a jobb-fajta lábbeliket felhúzták és ott hagyták a maguk bocskorát helyettük. A petrozsényiek nem tudnak arról, hogy az oláh katonák különös erőszakosságokat követtek volna el a lakossággal szemben. *Egy esetről tudnak csupán, amikor lerészegült katonák egy géplakatos feleségére támadtak, az asszony segítségül azonban tisztek érkeztek, akik lovagló ostorukkal verték szét a reszeg katonákat.* Az előkelő lakásokból a tisztek a butorokat elszállították Romániába. Viszont olyan furesa dolgok is történtek, hogy egyes lakások butorzatát teljesen elcserezték. Így Dónes Sándor bányamérnök egész lakásberendezését elvitték a negyedik utcába egy olyan házba, amelynek butorzatát már korábban kiszállították a lövészárkba, és a mérnök ilyként üresen maradt lakásába tábori ágyakat állítottak be. *Vinkléner* bányagazgató szobájából is elhureolták a butorokat, azonban más helyről egy szalon berendezést vittek oda. Különben Vinkléner igazgató szobájában lakott az a Bukarestből oda vezényelt bányagazgató, akinak kötelessége lett volna a Zsil völgyi bányatelepek üzembe helyezése.

A petrozsényi, illetőleg az egész Zsil-völgyi bányatelepeknek sértetlenségét éppen avval magyarázzák, hogy az oláh kormányának *kihásmelési terve* voltak, úgy volt, hogy e hó vége felé nagyszámu munkásesapat érkezik majd Oláhországból a Zsil völgyébe, hogy vették a bányászatot megkezdhessék. Lupényban, Livázonyen szintén sértetlenek a bányázemek. De nem rongálták meg az oláhok sem a villanytelepet, sem a vízvezetékét. Itt-ott a villanyvezeték vonalait megrongálták, ezt azonban oly gyorsan rendbehoztuk, hogy Petrozsényban már működik a villanyüzem. Kifosztották még az oláhok a két petrozsényi gyógyszerterület is, olyan értelemben, hogy a nekik szükséges orvosságokat elvitték.

Cocorescu ezredes.

A petrozsényiek azt mondják, hogy Cocorescu oláh ezredes igen gyanakvó volt az ottmaradt kevés számu magyarokra. Folytonosan őriztette és figyeltette őket és minden nap meg kellett jelenniük az ő irodájában, ahol kihallgatták őket a felől, hogy egész napon át mit csináltak. A magyarok elmondásait aztán az ő embereinek jelentéseivel hasonlította össze. Az ezredesnél gyakorta megjelent *Juanovics* János másodbíró, ipartestületi elnök és hivatkozva az ezredes ama kijelentésére, hogy a lakosság vagyonát kimélni fogják, *erélyes hangon követelte, hogy a garázdálkodó oláh katonákat büntessék meg. Ez erélyes fellépése miatt fosztották meg Juanovicsot másodbírói tisztétől*, amikor pedig megkezdődött a visszavonulás, Cocorescu ezredes tuzsul vitette Oláhországba.

Fatnak az oláhok.

Petrozsény alatt az oláhoknak nagy municions parkjuk és nagy élelmiszer raktáruk volt

berendezve. Itteni egész tréinjük, anyagraktárak és municions parkjuk birtokunkba jutottak.

Hétfőn este oly kavardás volt Petrozsényban, amely elárulta az oláhok kétségbeesett helyzetét. A tisztek egymással ellentétes parancsokat adtak ki, megtörtént az, hogy Petrozsényen keresztül vonuló tartalékok szemben találták magukat a merisori útközéteből menekülő tüzéséggel, s a parancsnokló tisztek nem tudták, hogy tovább vigyék a csapatokat, vagy együtt fussanak a velük szembe jövőekkel. Automobilon, lovasisztek nyargaltak a városban, északról erős ágyutüz és gépfegyverropogás hallatszott, a sebesült-szállító kocsikról kétségbeesve kiabáltak az oláh katonák, *meneküljtek, mert jönnek a magyarok és a németek.* A Kaszinóban, az Urániában és a bányakórházban elhelyezett sebesülteket sorsukra hagyták, mindenki futott, amerre látott és a tréncapatok kétségbeesése oly nagy volt, hogy nem is gondoltak kocsijaik elszállítására, hanem minden felszerelést otthagya, együtt rohantak a Merisor felől beözönlő vert hadaikkal.

Oláh hadi cselek.

Igen érdekes leírását adja a Zsil völgyi felszabadító előrenyomulásunknak *Hatzelhoffer* János lupényi főjegyző, aki a merisori útközéte egyik brigádunk parancsnokságánál élte végig. Azt mondja, hogy a német parancsnokok a legnagyobb elragadtatással beszéltek a magyar honvédek teljesítményeiről,

... akik bajor ezredekkel együtt foglalták el a két legfontosabb magaslatot, a Dianu Babit és a Bairi hegyet. A Merisoron öt oláh ezred helyezkedett el támadó csapatunkkal szemben, és az oláhok vonalának centrumában a tizennyolcadik és huszonhatodik oláh gyalogezred állt. Az oláh ágyuk folyton bömböltek, azonban vajmi kevés kárt tettek csapatainkban, mert gránátjaik nyolevan százaléka anélkül furódott a földbe, hogy felrobbant volna. Hétfőn virradattól kezdve a németek nehéz útegei időnkint egy-egy lövést adtak le az oláh állásokra. Reggel nyole óra tájban aztán egyszerre az egész vonalon megindult a német útegek sortüze, szabad szemmel is kitűnően látható volt, hogy a német gránátok mint forgatják fel az oláhok lövészárkait és csapattisztjeink látták, amint kétségbeesett ordításokkal igyekeztek magukat kivonni a németek tüzeiből az oláh sebesültek. Tizenkét órakor indult meg a ... honvédek rohama a bajorokéval együtt a Dialu Babi ellen s egy hatalmas lendülettel a magaslatot sikerült is elfoglalni. Ezalatt más német csapatok a Bairi magaslatot ostromolták.

Másfél órás kis szünet után az oláh tizennyolcadik és huszonhatodik gyalogezred ellentámadása vissza akarja hódítani a magyar honvédek és a bajorok által elfoglalt pozíciót. Állásunk bal szárnya ellen akarnak támadást intézni, előbb azonban cselhez folyamodnak. Lupényban ugyanis bányászruhákat estek az oláhok zsákmányául és az ebbe a ruhába felöltöztetett egy zászlóaljukat küldték balszárnyunk egyik előretolt kis különítménye,

... ellen. Amikor a századot a bányászruhába öltözött oláhok megközelítették, magyarul kiáltottak:

— *Ne lőjjetek, magyar bányászok vagyunk, a ti segítségetekre küldtek ide bennünket.* Amikor azonban odaértek a század lövészárkához, a mieinket megrohanták. E pillanatban egyszerre indult rohamra az oláh tizennyolcadik és huszonhatodik gyalogezred, azonban a cselnek nem volt meg még sem a kívánt eredménye, mert a bajorok, akik e

szomszédos állásban voltak, még idejében jelentést küldöttek a történekről, úgy, hogy a tüzéség kellő fogadtatásban részesíthette az oláhok rohamoszlopait. Két óra hosszáig tartott az oláh ellentámadás, amelynek a vége az lett, hogy a két oláh ezred tüzéségünk tüzeiben teljesen megsemmisült. Ez alatt a völgy jobb oldalán a német csapatok megvívták a Bairi magaslatot, úgy, hogy evvel a győzelemmel beszorították az oláhoknak mintegy tízezer főnyi tartalékát a két hegy által határolt völgybe. A kétségbeesett helyzet dacára az oláhok parancsnoka nem rendelte el a visszavonulást, holott már lent a völgyben oly nagy volt az oláh csapatok fejvesztettsége, hogy egymásra lőttek az oláh csapatok. Más részük még ellentállást fejtett ki a völgyet délről zárt magaslatokról még egyáltalán nem vonultak el az oláh tüzeik, hanem folytonos tüzeléssel saját csapataikat pusztították. Így aztán a két hegy között beszorult, mintegy tízezernyi oláh legnagyobb része halottként maradt a csatatéren.

Mama mia...

A főjegyző különben érdekes leírását adja az oláh csapatok bátorságának. Ez is a Deaul-Babi ellen intézett oláh ellentámadás egyik epizódja és szintén a honvédek egyik százada előtt játszódott le.

A század ellen két oláh zászlóalj indult támadásra. A honvédek részéről sortüz fogadja őket. A támadó oszlopok megállanak és felhangzik a sebesültek kétségbeesett, különös hangú jajgatása.

— Mama mia, mama mia. — Minden sebesült az édesanyját hívja segítségül.

Az oláh tisztek ott futkároznak a legénység között és nagyon jól áthallatszik hozzájuk a biztatásuk.

— Nu fugi! (Ne szaladj!)

— Maintye! (Előre!)

Más tisztek arra biztatják őket, vigyázzanak, hogy az öt lépés roham távolságot beartsák.

— Csine pas! — Öt lépést! — hangzik egymásután a kiáltás.

Azonban hiába minden biztatás, sőt kardlapozás és botozás, a katonák folyton ordítanak, csupa jajgatás az egész vonal, mintha valamennyien megvolnának sebesülve. Egy órai biztatás után nagynehezen megindul az oláh rohamoszlop, azonban alig dördül el a sortüze és fejük felett a srappnell-zápor, a csatazajt is tuharsogó pokoli jajgatás tör föl az oláh sorokból, hiába süti már rájuk a tiszt revolverét, hiába káromkodás, kardlap és bot, megfordul az egész arcvonala és eszeveszetten menekül, még lövészárkán is túl, be az erdőbe. Csupán a sebesültek maradnak ott, összetett kezüket katonáink felé emelik és felsir jajgatásuk:

— O mama mia!

December végéig napolják el a képviselőházat. Budapestről táviratozza tudósítónk. A képviselőház holnapi ülésén kezdik meg tárgyalni a kormány jelentését a kivételes hatalom igénybevételéről. Az ellenzék ebből az alkalomból élelmezési vitát készül rendezni. Károlyi Mihály gróf határozati javaslatot akar benyújtani felszólalása keretében az általános választójog érdekében. A kormány jelentés után a Ház kisebb javaslatokat fog tárgyalni, majd önmagát el fogja napolni december végéig. Politikai körökben úgy tudják, hogy a Házat nem királyi kéziratral napolják el, azért, hogy bármikor ismét ülésezhessen. A katonai szolgálatot teljesítő képviselők, minthogy nem lennének kötelesek szolgálatra jelentkezni, ön-

ként visszatérnek csapataikhoz szolgálatra. Azt beszélnek, hogy a kormány és az ellenzék között megállapodás jön létre és csak ezért nem fogják királyi kéziratral elnapolni a Házat. A megállapodás szerint a Ház összeülését kérendő hatvan képviselő között — ennyit kíván meg a házszabály — munkapártiaknak is kell lenniük.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az egyesült függetlenségi párt ma este értekezletet tartott, melyen megbeszéltek a holnap beterjesztendő kormányjelentést, melyet Földes Béla ismertetett. A jelentéshez többen szólnak hozzá és a vita után elhatározták, hogy részletesen fogják bírálni a kormány által elkövetett mulasztásokat.

Két Zeppelin pusztulása.

— Távirati tudósítás. —

Az e hó 24-én Anglia ellen intézett nagy Zeppelin-támadás élénken foglalkoztatja az entente-lapokat. A támadásban 16 Zeppelin vett részt s ebből kettő elpusztult.

Amsterdam. Londonból zavaros táviratok számolnak be a két Zeppelin elpusztulásáról. Mindkettőt Essexnél lőtték le az angolok. Az egyiknek kapitányán nincsenek égési sebek, hanem ez a gondolából való kizuhánás következtében halt meg. Az első léghajó éjjel egy óraker esett le. Az elhárító ütegek döngésére a lakosság kicsődült az utcákra és tömegekbe verődve figyelte, hogy a fényoszlopok hogyan üldözik a kelet felé elvonuló Zeppelint. Az ágyutüzelés féltizenkét óra tájban hirtelen megszűnt. Mély és ijesztő csend állott be ezután. Az égen vérvörös szikrák cikáztak és a Zeppelin tetején lángok látszottak, majd az egész léghajó óriási tüzgomollyá változott, kevéssel ezután élével a földet érintve zuhant le. Amikor az ágyuk ismét megkezdtek működésüket, akkor a többi léghajó legénysége bombázni kezdte a várost. A bombák közül körülbelül ötven, a mezőségre esett. A kigyulladt léghajó gondolája

lezuhanásakor egy fába akadott meg, többi részei a mezőn hevernek. A Zeppelin maradványait tüzoltók oltották el.

Amsterdam. A Zeppelinek lelövéséről a következőket jelentik: Mikor a Zeppelinek a város felett voltak, egyszerre észrevették, hogy az egyik léhajó tehetetlenül ide-oda imbolyog a levegőben és látták azt is, mikor ez lezuhant a mezőségre. A Daily Mail a következőket írja: Az elfogott legénység azt beszéli, hogy a Zeppelin gépei megrongálódtak és ezt már akkor is észrevették, amikor a gép Essex felett repült el.

Rottterdam. Az egyik Angliából visszaérkezett gőzös legénysége elmondja, hogy a londoni Zeppelin támadás alkalmával hajójuk a londoni dokkban horgonyzott. Mikor az elhárító ágyuk eltalálták a Zeppelint, az a part felett csekély magasságban lebegett és észrevették, hogy a Zeppelin felett egy repülőgép kering, mely vörös fényvel jelzéseket ad le. Nyomban ezután hallatszott egy durranás és a Zeppelin hatalmas lángba borulva lezuhant. A repülő nyilván bombát dobott a léghajóra és ezzel megadta annak a kegyelem-döfést.

Zsirtalan hétfő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egyszer volt, talán nem is olyan régen, még csak tegnap, hogy asztalunkon — már akinek asztalán — liba, ruca sült, stb. izletes zsirban sült jószág terjesztette maga körül kellemes, orrcsiklandozó illatát. Egyszer, egy-két nappal ezelőtt, még füllentés nélkül mondhatta valaki, hogy „zsiros ebédje” volt, ma azonban, sőt még holnap is, azután is, a még tegnap „zsiros bankón” megváltott „zsiros ebédet”, még oly „zsiros bankón” sem fogja az illető b. gyowra megemészteni.

Bezzeg tegnap talán kedves X. ur gondos előrelátásában még az ujjáról is lenyaldosta néhány fogásos ebédje után, az azokon tapadt drága zsircsöppeket s okosan tette, mert lám, má azok a lenyaldosott csöppecskék többet érnek minden igazgyöngynél.

Zsir az nincs. Hiába kutatunk, hiába ígérünk elképzelhetetlen pénzösszeget, zsirt azt nem kapunk. (Pardon, azért talán mégis!) Tegnap még bőven volt a zsír s nem tudtuk, hogy mire használjuk fel, mert nem kaptunk Hus. Azonban azóta huszonnégy óra telt el, megfordult egyszer saját tengelye körül e sárteke s úgy tetszett, mintha gumbterületén is minden meg-, illetve felfordult volna. A tegnap még hiányzó Hus előbújt rejtekéből és helyét udvariasan a Zsirnak engedte át.

De minek keressük eltűnt táplálónkat, minek keseregjünk utána. Ne is hiányzik olyan nagyon. Megmutatták az aradi vendéglők találékony szakácsai,

hogy nélküle is izletes, élvezhető ebédet tudnak szolgálni. Tanuljanak tőlük az aradi háziasszonyok. Nem kell minden nap zsirban fürdött, párolgó pecsenyét feltálalni. Háboru van. A vendéglők mai közönsége nem is vette észre, hogy beköszöntött a Gyermek-, Katona-, Vörös Kereszt és Husztalan nap után a nem remélt Zsirtalan nap. Nem is vették észre, hogy zsír nélkül főzött ételt tolt elébe a pincér s ha a lapokban nem olvasták volna, talán, még most sem tudnák, hogy zsír nélkül is lehet élvezhető ebédet főzni.

Igaz, hogy az aradi vendéglők olyan ételket szolgáltak közönségüknek, melyekhez vagy nem kellett zsír, mert mással pótolták, vagy pedig a husból kiszült zsirban készítették a sülteket. De megvoltak elégedve.

Meglehetnek elégedve, mert például a Vadászkürt szálloda éttermében ma este nem kevesebb, mint 26 féle étel szerepelt az étlapon. A strassburgi libamáj pástétomtól az ír gulyáson át a paradicsomos borjunyelvig, kapható volt, hal, vad, sertés, ürü, szárnyas sőt még tekintettel a világháborúra, entente és központi hatalmi csoportok nemzeti étellei, orosz, angol, német, erdélyi és francia receptre készült harapni való ingerelte a szemet és az ajkát. De nem maradt mögötte a Fehér Kereszt, a Központi szállodák konyhája sem, valamint a Millenium sürcsarnok szakácsa is olyan válogatott és bőséges menüről gondoskodtak a zsirtalan hétfőn, hogy a fővárosban sem lehet különbet találni.

Neueste Nachrichten.

Der Budapester Generalstabsbericht.

Amtlich wird verlautbart: Budapest, 25. Sept.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Front gegen Rumänien:

Zwischen dem Szurduk- und dem Vulkanpass wurden rumänische Vorstöße abgewiesen. An der siebenbürgischen Ostfront herrschte lebhaftere Gefechtsstätigkeit.

Heeresfront des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Nördlich und östlich von Kirlibaba stehen der Kampf. Im Ludowagebiet griffen die Russen abermals vergebens an. Nordöstlich von Lipnica-Dolna stürmte der Feind gegen die Stellungen der türkischen Truppen. Er wurde überall geworfen. In einem Abschnitte durch Gegenangriff.

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinz Leopold von Bayern:

Die Russen versuchten gestern abends von neuem nördlich von Perepeliuki den Durchbruch. Ihre Anstrengungen blieben erfolglos. Ihre Verluste sind schwer.

Italienischer Kriegsschauplatz:

Die Feuertätigkeit des Feindes an der küstenländischen Front war nachmittags in einzelnen Abschnitten lebhafter. Nachts überflog ein Luftschiff unsere Linien und warf in der Gegend von Comen einige Bomben ab, ohne Schaden anzurichten. An der Front der Fassaner Alpen griffen zwei Alpini-Bataillone in der Dunkelheit den Abschnitt Gareinal—Cinabuse—Alta an, den die feindliche Artillerie tagsüber heftig bearbeitet hatte. Die Italiener wurden nach erbittertem Nahkampf blutig abgewiesen. Auch gegen die Forecella di Coldoze versuchten feindliche Gruppen vorwärts zu kommen. 52 Alpini, darunter 1 Offizier, fielen hier in Gefangenschaft. Am Monte-Cimone befinden sich verschüttete, noch lebende Italiener in den Kavernen. 24 vermochten sich selbst zu befreien und ergaben sich. Die übrigen rufen um Hilfe, die ihnen aber wegen des Feuers ihrer Artillerie bisher nicht gewährt werden konnte und von der Annahme eines, dem Feinde aus Gründen der Menschlichkeit angebotenen Waffenstillstandes abhängt.

Südöstlicher Kriegsschauplatz:

Bei den k. und k. Truppen nichts neues. Höfer, Feldmarschalleutnant, der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes.

Der Berliner Generalstabsbericht.

(Amtliche Meldung.)

Berlin, 25. September. *Grosses Hauptquartier.*

Westlicher Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Kronprinzen Rupprecht von Bayern:

Der gewaltige Artilleriekampf zwischen Anece und Somme dauert an. Feindliche Teilvorstöße gegen den Abschnitt Combles—Rancourt und bei Bouchavesnes misslangen.

Heeresgruppe des Kronprinzen:

Am 23. September wurden am Werke Thiaumont schwächliche, gestern nordwestlich der Feste Souville starke französische Handgranaten-Angriffe abgewiesen. In den zahlreichen Luftkämpfen des gestrigen Tages haben wir neun Flugzeuge heruntergeschossen. Unsere Abwehrgeschütze holten in den letzten Tagen vier Flieger herunter. Durch feindlichen Bombenabwurf auf Lens wurden sechs Bürger ge-

tötet, 28 schwer verletzt. Einem Fliegerangriff auf die Gegend von Essen fiel gestern nachmittags ein Kind zum Opfer, andere wurden verletzt. Der Sachschaden ist bedeutungslos.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Front des Prinzen Leopold von Bayern:

Die am 23. September durch sofortigen Gegenstoss wiedereroberte Stellung bei Manajow wurde gegen erneute starke russische Angriffe behauptet.

Front des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Zwischen der Zlota-Lipa und der Narajowka haben die Russen vergebens die Stellungen der türkischen Truppen angegriffen. Eingedrungene Teile wurden durch Gegenstoss geworfen. 142 Gefangene wurden eingebracht. Im Ludova-Abschnitt (Karpathen) sind abermals russische Angriffe abgeschlagen.

Kriegsschauplatz in Siebenbürgen:

Rumänische Vorstöße zwischen dem Szurduk- und Vulkanpass sind gescheitert.

Balkan-Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Generalfeldmarschalls Mackensen:

Für die Verbündeten erfolgreiche Kämpfe südlich der Linie Copadina-Topraivar. Die Festung Bukarest wurde durch eines unserer Luftschiffe bombardiert.

Mazedonische Front:

Am 23. September kleine Gefechte bei Florina. Wiederholte starke serbische Angriffe gegen den Kaimakealan sind zusammengebrochen. An der Struma wurden in breiter Front vorgehende schwächere englische Abteilungen abgewiesen. Ludendorff, erster Generalquartiermeister.

Sofia. Von der griechischen Grenze wird gemeldet: Venizelos hat seinen Parteigenossen erklärt, dass er unter den obwaltenden Umständen die Intervention Griechenlands für verspätet und schädlich betrachtet und infolgedessen er mit seiner ganzen Kraft die Neutralität der Regierung unterstützen werde, damit sie die innere Ruhe des Landes restituieren. Bei den Wahlen nimmt er keine oppositionelle Kandidatur an, er werde bloss mit einer kleineren oppositionellen Minorität die nationale Politik der Regierung kontrollieren.

Megkapt a király a vásárlási engedélyt. Megirtuk a napokban, hogy a bécsi udvarmesteri hivatal a király asztala részére Zalában akar gabonát vásároltatni, hogy azt a Franz részv.-társ. malmában megőrölve szállítsa el a Burg éléstárába. Megirtuk azt is, hogy a malom őfelsége gabonája részére a város hatóságától vásárlási és őrlési engedélyt kért. A multkoriban még kérdéses volt, hogy a város hatósága kiadja-e a kért engedélyket, mivel a gabonabeszerzésekre vonatkozó kormányrendelet világosan kimondja, hogy mindenki kizárólag a lakhelyén szerezheti be gabonaszükségletét. Most azonban örömmel halljuk, hogy a város a király asztala részére 30.000 kilogram gabona vásárlására és megőrölésére megadta az engedélyt. Így tehát a jó öreg király kamrája télire nem marad üresen.

Bánffy Miklós gróf a kiűritett erdélyi területeken

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A parlamentben sok szó esett mostanában az erdélyi kormánybiztosságról. Pallavicini örgróf élesen megtámadta Betegh Miklós kormánybiztost, akit azzal vádolt meg, hogy a kiűritéseknél előfordult rendszertelenségeknek ő az oka. Azok, akik a hadüzenet napjától kezdve figyelemmel kísérték a kormánybiztosság működését, megállapították, hogy az oláh orvátmadást követő fejtelenségben Betegh kormánybiztos volt az, aki egy pillanatra sem vesztette el fejét. A baj oka az volt, hogy az összes alárendelt hatóságokat, így a kormánybiztosságot is, csak a hadüzenet megtörténte után értesítették a befejezett tényről. Ekkor már szó sem lehetett a kiűrités programszerű lebonyolításáról.

Az erdélyi kormánybiztosság szervezésével is elkéstek. A hadüzenetet követő napokban össze-vissza három tiszviselővel, egy írógépes kisasszony dolgozott a kormánybiztos mellett. Most már kiterjedt organizáció intézi a kormánybiztosság ügyeit, élükön Bánffy Miklós gróf, Bethlen Pál gróf és Vajna Miklós és Vertán Endre képviselőkkel. Ugyancsak ide osztották be Bethlen István gróf képviselőt, akiről Tisza István gróf képviselőházi beszédében sajnálkozva állapította meg, hogy betegsége akadályozza meg hivatala elfoglalásában.

A kormánybiztosság részéről Bánffy Miklós gróf immár másodszor tett nagyobb körutat Erdélyben a menekültek élelmezésének és elhelyezésének ellenőrzése céljából. Tövisen, Gyulafehérváron, Szászvároson, Erzsébetfalván, Segesváron, Diesőszentmártonon át, egészen Nagyszebenig utazott gépkocsin a utjáról a következőket mondotta:

— A menekültek végnélküli karavánja még mindig utban van a kiűritett vármegyékből a tartózkodásra kijelölt vármegye felé. A szekezen való utazás azért olyan lassu, mert a menekültek nagyrésze szarvasmarháját is magával hozza, ezzel a teherrel pedig napi tíz kilométernél nagyobb utat nem lehet megtenni. A menekültek élelmezése nem kis nehézségekbe ütközik, de a lehetőséghez mérten megoldjuk ezt a kérdést is.

— Körülbelül mennyire tehető az utrakelt menekültek száma?

— Számításom szerint ötszáz ezer menekült hagyta ott otthonát.

Felemlítették a grófnak, hogy a városban ellenőrizhetetlen hírek keringnek Segesvár közvetlen fenyegetettségéről.

— Kérem, cáfolják meg ezt a hír. Segesváron nem folyik ugyan békés és csendes polgári munka, az állami javak biztonságba helyezettettek, az ott maradt polgári lakosság azonban teljes nyugalommal néz a bekövetkezendők elé.

— Ami Nagyszebenet illeti, a városban éppen úgy mi vagyunk az urak, mint legutóbbi látogatásom alkalmával. Dörr polgármester megtartja a rendes hivatalos óráit s ismételtén kijelentette nekem, hogy helyét semmi körülmények között sem hagyja el. Arról nincs szó, hogy az oláhok bevonuljanak a városba, bár az utóbbi napokban is többször ágyúzták Nagyszebenet. Nagyobb kár nem érte a várost, azt azonban konstataáltam, hogy multkori ottartózkodásom óta több ház megrongálódott.

Kréta elszakad Görögországtól.

— Távirati tudósítás. —

Rága. Párisból jelentik: A salamisai öbölben kihajózott entente csapatok száma hetven-nyolcvanezer főnyi, melyek között olasz csapatok is vannak.

London. A Reuter ügynökség Athénből jelenti: A felkelők Krétában az egész szigetet hatalmukba kerítették. Megszállták Kancat, Hekaliont és más parti városokat. A görög hatóságok a különvált mozgalmat vezetőinek kiszolgáltatták az összes kormányépületeket. A felkelés sikerét teljesen biztosnak tekintik. A krétai királyi csend-

őrség feloszlott. Csak tizenegy testőr maradt királyhű.

London. A Times Telegraph jelenti Athénből: A forradalmárok az egész Krétát Kancá. Retyno városok kivételével megszállták, azonban ezek a városok is hajlandók csatlakozni a mozgalomhoz. Heraklionban harc fejlődött ki a forradalmárok és a katonák között. A forradalmárok a katonaságot legyőzték. A görög kikötő városokból százával szöknek el a tisztek, akik Szalonikiben csatlakoznak a forradalmi mozgalomhoz.

Ezredes, aki a saját faluját löveti rommá.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az a nyakasság, amelylyel az oroszok Seelov három magaslatát és magát a falut újra és újra megismételt hiábavaló rohamaikkal el akarják foglalni, elárulják, hogy lemondtak Kovel elfoglalásának tervéről és délebbre, Wladimir Wolinszkinál akarják áttörni a Kovel—Sokal vasútvonalat. A Pustomiti és Zaturce közt szeptember 16-án rendkívül súlyos vereségek szenvedése után az orosz hadvezetésnek arra kellett elhatároznia magát, hogy átcsoportosítja és rendezi szétfelbontott kötelekeit és két napi pihenőt ad kimerült csapatainak, hogy elhordhassák azokat a hulláhegyeket, amelyek harcukonál előtt elterülő erdőket és mélyedéseket borították. Egyidejűleg az oroszok által megszállott Pustomiti és a mi birtokunkban levő Seelov között egy husz kilométeres front ellen egységes támadásra készültek.

A harc terület mély lapály, kevés emelkedéssel, sűrű erdővel és járhatatlan mocsarakkal. Az azt átszelő folyórendszer rendkívül akadályokat gördít a támadó és a védő elé. A Luga, Wladimir-Wolinszkitól délre, Zarescénél ömlik a Bugba és két ága, Szwinuichi és Seelov községeket átkarolja és Lokocze falunál, Pavlovicéitól délkeletre ömlik, a Lugába ennek harmadik ága. A teropnehézségek még akkor is megakadályozták az ellenséget gyors előnyomulásában Wladimir-Wolinszki felé, ha sikerült volna az áttörés. Az orosz foglyok vallásából az derül ki, hogy az oroszok szeptember 12-én mindenáron Wladimir-Wolinszki felé akartak menni. Megígérték az orosz divízióknak, hogy a sikeres harc befejezése után rögtön Odesszába viszik pihenni.

— A németek hamarabb lesznek Kievből, mint az oroszok Wladimir-Wolinszki felé — mondta az egyik fogoly s ugylátszik ennek van gaza.

Szeptember 19-én Marvitz tábornok egész harcmezőjén élénk tüzés volt, amely a délelőtti folyamán a legnagyobb hevességgel fokozódott és időközönként még hevesebb volt, mint az emlékezetes szeptember 16-iki tüzés. Csak néhány szakaszon kísérlete meg az ellenség, hogy kijöjjen árkaiból. A német és osztrák-magyar tüzés azonban olyan nagy sikerrel dolgozott, hogy a délelőtti órákban a támadás sehol sem tudott kifejlődni. Seelov tájékán megfigyeltük, hogy az orosz tüzés főbb részét a saját árkaik, hogy ostromra készítse a gyalogságot. Csak komoly, erőteljes tüzési előkészítés után rohantak a Kekszhelm-ezred gárda csapatai és a lövész zászlóalj állásaink felé és a támadás különösen a háromujj alakú Vojnini erdőnél, amely Szwinuichi és Seelov közt fekszik, összpontosult. Sehol sem tudott az ellenség árkaikba behatolni, a támadást teljesen visszavertük és az oroszok rendkívül nagy és szörnyűséges veszteségeket szenvedtek.

Az ellenség ezen a napon nem annyira gyalogságával, mint inkább tüzésével támadt. A két fegyvernem működése össze sem volt hasonlítható. Minden órában megújította a gya-

logság a támadását. Szeptember 20-án már reggel fél ötkor újból a leghevesebb tüzelést kezdte az orosz tüzés és sűrű hullámokban, széles tagozásban indult rohamra a gyalogság. Seelov faluba sikerült benyomulniuk. Az egyik orosz ezrednek a parancsnoka, a tulajdonosa és földes ura a falunak, amely teljesen rommá van löve. Egy rögtönös ellentámadásunk kivetette az ellenséget a helységről és az ezred parancsnokával együtt, gépfegyvereivel és aknavetőjével, tizenhét tisztjével a kezünkbe került. Szombat este gyönyörű hold világol, rendkívül izgató légi harc játszódott le Seelov fölött. Az orosz gyalogság utolsó kísérletet tett, hogy áttörje frontunkat. Keletporoszországi ezrednek védik az oly sok vérell áztatott wohnyniai areonalt, amelyen a legjobb orosz ezrednek pusztulnak el.

Elhurcolják az oláhok a fegyverképes férfiakat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az elmúlt napokban tíz száz tanulóknak sikerült Brassóból elmenekülnie. Éjszakánként idején hagyták el a várost és sok hányattatás után sikerült nekik az oláh zónán kívül jutni. A száz tanuló, miután valahol Medgyes környékén vonathoz jutottak, Budapestre utaztak, ahonnan elszéledtek az ország különböző részeibe, amerre szüleik hollétét sejtették.

A száz tanuló arról is tudni vélnek, hogy az oláhok a visszamaradt előkelőbb állású magyar és német ajkú férfiakat nyomban az egyes helységek és városok megszállása után tuszok gyanánt kezelték. Erre a sorsra jutottak a Brassóban visszamaradt előkelőbb egyének is.

Az oláhok által megszállott területekről érkezett menekültek elbeszélései közül különösen hitelt érdemlő Kovács János ötvennyolc éves csikkarcfalvi gazdáé, aki elmondta, hogy a románok csak az elmúlt hét kedden vonultak be Csikszépvizen át Karcsfalvára. Mihelyt a faluba érkeztek, első dolguk volt, hogy körülötte nélkül összetartották az egész férfi lakosságot, ezek sorában őt is őrizetbe vették. Ez idő alatt az oláh katonák a legbecstelenebb módon jártak el a leányokkal és asszonyokkal szemben. Másnap, szerdán este a férfiakat gyenge katonai fedezet mellett utnak indították Gyimesbükk felé, ahova késő este érkeztek meg.

Utközben elhaladtak Csikszépvíz község mellett. A virágzó székelyfalu helyén csak füstölő romokat látott. A román katonaság felperzselt a községet. Az öket kísérő katonák szerint Csikszépvíz örmény és székely lakossága ellentállt a megszálló román csapatoknak, akik bosszúból elhamvasztották a községet.

Késő este érkeztek meg a román határra, ahonnan másnap kellett volna utjukat Romániába folytatni, az utakat kitűnően ismerő Kovács János azonban az éj sötétjét felhasználva, megszökött és egy heti bolyongás után valahol Segesvár táján vonathoz jutott, amely Budapestre hozta.

A petrozsényi harcok oláh sebesülteit Aradon.

(Két amputálás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi Lyceum kórház sebesülteit ma reggel érdekes katonákkal gyarapodtak. Ma a kora reggeli órákban ugyanis 20 román sebesült katonát szállítottak be ebbe a nagy tartalék kórházba, amelyben a betegek ellátását és gyógykezelését szinte a tökéletességig fejlesztették a háború folyamán, úgy az önfeláldozó ápolónők, mint az orvosok. A román sebesültek a Petrozsény környéki harcok folyamán estek fogságba. A legáltalánosabb ellenség katonái nagyon számalomramelőt képet nyújtottak. A sebesülésük olyan súlyos, hogy ahhoz fogható csak a háború legelső hónapjaiban láttunk, amikor a Mitrovica környéki harcokból származó szerb foglyokat transzportálták Aradra. Mint emlékeztető, akkor is szinte az utolsó lélekzetvételig folytatták a harcot a mieink a Száván átlózkodott ellenséggel szemben. Most is ugyanez a jelenség tapasztalható. Ugy honvédeink, mint bátor szövetségeseink, a németek a szó legteljesebb értelmében oroszlandó batorsággal rontottak a hazánkba befurakodott oláh csapatokra és a legelszántabb tusák közepette igen súlyos sebeket szenvedett az ellenség.

Az oláh katonák számalmas nyögések és jajveszékések között foglalták el a Liceum egyik külön nagytermében ágyaikat. Ezeket a legújabb sebesülteket ugyanis teljesen elkülönítve helyezték el. Az orvosok azonnal hozzáláttak a sebek megvizsgálásához és konstataáltak, hogy számos amputációra lesz szükség; ma délután már két oláh katonán amputációt is hajtottak végre, nehogy a vérmérgezés megölje. A sebek azt mutatják, hogy a katonák számos közelharcban vettek részt, amellyel azonban súlyos golyó és gránát okozta sebek is találhatók a testükön. A sebesültek általában igen panaszkodnak.

— Amikor a határ felé indítottak beünket — mondták — egy szóval, sem emittették, hogy háboruba megyünk, hanem a tisztek azt hazudták, hogy nagy manőver lesz az erdélyi határon, épen ezért nem is engedték meg, hogy a családunktól elbucsuzzunk. Mi elhittük ezt, mert a felszerelésünk nem is olyan volt, mintha háboruba vinnének beünket. Egyes csapatok boszkort, mások azonban bakkancsot kaptak. Bizony az élelem nagyon szűken járt ki és épen ezért is vagyunk olyan soványak.

Az új jövevények különben eleinte meglehetősen bizalmatlanok voltak a környezetükkel szemben. Valamennyi dereka körül van csavarva a Magyarországon is ismert szines oláh övvel, amelyet azonban olyan feszesen kötöttek maguk köré, hogy az orvosok valóban elesdálkoztak. A mi normális vérmérsékletű férfiak aligha tudtak volna lélekzetet el venni ilyen összehúzott állapotban. Az áruló Ferdinánd katonái azonban igen jól érezték magukat ebben az övben és amikor az ápolónők gyengéd kezekkel igyekeztek róluk lefejtetni, az oláhok jajveszékálni kezdtek és folyton azt hangoztatták:

— Ne tessék levenni, olyan jó az a szivünknek.

Erre azután az ápolónők rajtuk hagyták a nemzeti övet, azonban gondoskodtak arról, hogy lazában legyenek összekötve, szóval, hogy könnyebben érezték magukat a sebesültek. Erdelődünk a legújabb ellenség harcosainál, hogy mi a véleményük Bratianuról, a román miniszterelnökről?

— Neki — mondták keserves arccal — biztosan jobb dolga van, mint nekünk, de ha mellettünk lehetne, elevenen darabokra tépuánk és nyersen ennénk meg a husát.

A sebesültek a délután folyamán a csillapítószerek hatása alatt könnyebben érezték magukat és nyugodtabban viselik fájdalmaikat.

Elzásziak a francia fronton. Strassburgból jelentik: A Strassb. Post a következőket írja: Az orosz hadifogságba esett elzásziakat, akik előbb Kelet-Szibériában, majd Moszkvában voltak, hirtelen Franciaországba szállították.

HIREK. LEGUJABB.

**Héj! 2 óra érkeztél
jelenléte.**

Koppanya. Swen Hedin a török fronton való két hónapi tartózkodás után a német főhadiszállásra érkezett, ahol Vilmos császár és Hindenburg vezértábornagy vendége volt. A német főhadiszállásról most érkezett haza. Swen Hedin elmondja, hogy *mindketten, úgy a császár, mint Hindenburg rendíthetetlenül bíznak a németek győzelmében.* A császár egészsége kitünő.

Budapest. A Pester Lloyd tudósítója jól értesült helyről a következőket tudta meg kiegészítéssel az oláh háború előzményeihez: A koronatanácsos Carp Péter és Majoroszkó, a megelőző események ellenére, nagyon meglepődtek a szerencsétlen döntésen. Carp a következőket mondotta a királynak:

— Felsőg én bünt követ el.

A király még az utolsó napokban is hangoztatta, hogy Bratianu miniszterelnök elhatározására döntő hatása volt az az orosz fenyegetés, hogy az orosz csapatok mindenképpen bevonulnak Romániába, esupán arról lehetett szó, hogy a románok barátként, vagy ellenségként fogadják majd a bevonuló oroszokat. Ugy hirdik, hogy az orosz diplomácia az utolsó pillanatban felajánlotta Erdélyen és Bukovinán kívül az orosz Dunatorkolat birtokát is az oláhoknak, s ezzel érték el a döntő hatást.

Szoba a kocsii tetején.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Alig mulik el nap, hogy Aradon keresztül lovas és ökrös szekereknek sora ne vonulna át. Hetek óta ugyszólván mindennap megáll egy-egy csomó szekér, kocsii a városháza előtt, a melyen elesigázott, álmatlanságtól gyűrött arcu, karikás szemű asszonyok és gyermekek ülnek vagy fekszenek. Hetek óta kérdezzük mindennap: Honnan jönnek, melyik tájékról a szép Erdélyországnak? A stereotíp felelet csaknem mindig ugyanaz: Brassó vármegyéből! Ma is vonult itt keresztül egy ilyen karaván, de ez külsejében már lényegesen különbözött az eddig átvonultaktól. Meghatóan szomorú látvány, ahogyan ezek a hosszú vándorútra berendezkedtek. A szerekek belseje már egész kis szoba alakját öltötte. Deszkából bódét emeltek a szekér fölé, a bódén ablakok vannak, sőt, uram bocsá! az egyikben egy kis ripsz függöny is. Négy hete, hogy utrakelt ez a kocsii, utasai négy hét alatt berendezkedtek a nyomorúságra, házat emeltek maguknak az elhagyott hajlék helyett, a szekér tetején. Munkatársunk megkérdezte a bennülőktől, hogyan lehet az, hogy négy hét alatt érkeztek csak el Aradra? Egy intelligens arcu fiu felelt: — Épen ma egy hónapja héj! két óra indultunk el Weiszlokáról, Brassó tőszomszédjában fekvő kis faluból. Amit megmenthettünk: három tehénünk volt. Ezzel a három tehénnel tettük meg az utat először Kolozsvárra, ahol nagyszerűen fogadtak és elláttak bennünket, innen Nagyváradra irányítottak, ahol meglehetősen ridegön bántak velünk, Poneiustól-Pikátusig küldözgettek, végre is semmit sem tettek az érdekünkben. Nagyváradról jövünk Aradra, s innen Torontálba megyünk. Azért tartott az utunk olyan sokáig, mert a tehének miatt sok pihenőt kellett tartanunk.

Munkatársunk megkérdezte a fiatalembert, kiről látszott, hogy tanuló:

— Brassóban járt-e iskolába?

— Nem, a nagyszombeni evangélikus tanítóképző növendéke vagyok.

Azt hisszük, ez a szegény fiatalember elég tapasztalatot szedett össze négy hét alatt, a mely majd nemes pályáján bölcs emberre érleli.

Nem kell még a béke.

— Távirati tudósítás. —

Genf. Párisból jelentik: Hervé a következőket írja lapjában a Viktoirban: A francia ipari városokban növekvő hazaáruló békepropagandának jutottak nyomára. A kormány ezek elnyomására a kikötő, valamint ipari városokban szigorított ostromállapotot rendelt el.

Bern. A svájci szövetség tanácsához két beadványt intéztek. Az egyiket a semleges államoknak egy békekonferenciára való összehívása érdekében, a másikat pedig, hogy a szövetség tanács intézzen felszólítást és egy szövetségi gyűlést hívjon össze a békekérdések megvitatása céljából. A szövetség tanács mindkét beadványt elutasította azzal az indoklással, hogy ez a békeközvetítés a hadviselő feleknél most még nem találna kedvező fogadtatásra, mivel a béke előfeltételei nincsenek meg.

— **Mangra Vazul esküje.** Bécsből jelentik: Ma délelőtt Mangra Vazul, az új görög keleti román metropolita a király előtt felesküdt új hivatására. A szertartásnál Eszterházy Miklós herceg és Jankovics Béla kultuszminiszter segítettek. Az eskümentát Marsovszky Imre miniszteri tanácsos olvasta fel a metropolitának.

— **Menekült vasutasok járandóságai.** A magyar királyi államvasutak igazgatósága felhívja a menekült nyugdíjasokat, nyugbéréseket és kegydíjasokat, hogy amennyiben ez még nem történt volna meg — jelenlegi pontos lakáscímüket, (megye, község, utca, házászám) vagy közvetlenül annak az üzletvezetőségnek jelentésük be, amely járandóságukat eddig is utalványozta, vagy pedig azt ugyanebből a célból mostani tartózkodási helyükhöz legközelebb fekvő államvasuti állomással közöljék. Intézkedés történt, hogy a végellátásban részesülő menekültek esedékes járandósága a postatakarékpénztár útján fizetessék ki. Nyugtát csak azok tartoznak a folyósításra illetékes üzletvezetőséghez beküldeni, akik ellátatlan gyermekek után gyermeksegélyt is kapnak, többiek illendősége a menekülés tartamára nyugta nélkül fog kifizettetni.

— **Dunántúlra viszik az erdélyi menekülteket.** Budapestről táviratozza tudósítónk: Az erdélyi menekültek nagyrészt a Dunántúlon fogják elhelyezni. A kormány megállapodott az osztrák belügyminiszterrel, hogy az ott lévő galíciai menekülteket rövidesen elszállítják a Dunántúlról és azután nyomban meg fogják kezdeni a közsegélyre szoruló és a fővárosban tartózkodó menekülteknek a Dunántúlra leendő szállítását. A menekültekről vármegyénként statisztikát fognak összeállítani, melyeket a belügyminiszterhez terjesztenek majd fel.

— **Esküvő.** Bittó Géza tartalékos főhadnagy folyó hó 24-én tartotta esküvőjét Molnár Jucóval Borosjenőn. Minden külön értesítés helyett.

— **Essen bombázása repülőgépről.** Berlin. A münsteri főparancsnokság közli: Szeptember 24-én délután három órákor több ellenséges repülő jelent meg Essen külvárosa felett. A repülők több kisebb bombát dobtak le, de ezek kárt nem okoztak és tűz sem keletkezett sehol. Több gyermeket a bombák megsebesítettek. (A német hivatalos jelentés is megemlíti ezt a barbárságot. A szerk.)

— **Menekülteket keresnek.** Kohn Géza né keresi a férjét, Kohn Géza magyarbodzai jegyzőt. Kéri, hogy Kristyóra írjon neki, mert holnap odaxtazik az édesanyjához.

— **Elszűszett angol halászhajók.** Amsterdamból jelentik: A Renter ügynökség jelenti Londonból: Az északi tengerben egy német tengeralattjáró tizenkét angol halászhajót elszűszett. A hajók legénységeit megmentették.

— **Német tanfolyam Berlitz-módszer szerint** este fel 8 órákor. Tandij havi 12 kor. Engel gyors- és gépiró-iskolája, Lázár Vilmos-utca 2.

— **A hölgyközönség figyelmébe ajánlom** dúz választéku kosztümszövet-ruhákat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet. 4958

Cocorescu ezredes és tisztjei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A petrozsényi bányák ügyét vizsgáló-bizottság egyik tagjától, aki ma délelőtt érkezett haza Aradra, hallottuk az oláh hadsereg tisztikarára jellemző történetet.

Midőn az oláh sereg bevonult Petrozsénybe, Cocorescu ezredes parancsban adta ki katonáinak, hogy a lakosság vagyonához nyúlni nem szabad. Aki ez ellen vét: halállal büntetődik. A dicső oláh hadsereg katonái azonban még ennek a parancsnak se engedelmeskedtek.

Egyik napon Torda János nevű postaszolga panaszra ment az ezredeshez, hogy oláh katonák törtek be házába, butorait összetörték, ujjáról lehúzták a gyűrűket, felesége füléből kitépték a függőket. Különösen egy altiszt garázdálkodott szörnyűségesen.

Az ezredes megkérdezte a postaszolgától:

— Megismered-e azt a katonát?

— Igenis ezredes ur!

— Jőjj velem, mutasd meg!

Az altisztet rövid idő alatt megtalálták.

— Velem jössz, szólj a katonához az ezredes.

Fölmentek hárman az ezredes szállására, ahol a főtiszt kérdéseire a katona csakhamar bevallotta a bűneit. Az ezredes szó nélkül botja után nyúlt s a haragtól kivörösödött arccal szólj a nyomorult:

— Emlékszel-e mit ígértem annak, aki lopni fog?

— Igenis, ezredes ur, emlékszem!

— No, ha emlékszel, akkor emlegesd is meg! — s ezzel venni kezdte agyba-főbe. A vér csakhamar elborította a szerencsétlent. Maga Torda annyira megsejnyálta, hogy könyörögni kezdett érte Cocorescunak. Hiába!

— **Vetkőzz le azonnal, ordította az ezredes!** Az ütlegetés azonban nem hagyta abba s vetkőzés közben is verte a katonát. Teljes erővel azonban akkor vetette rá magát, midőn a nyomorult teljesen levetkőzött. Hiába ordított, vonaglott a delikvens, a haragtól eltorzult ember csak ütötte, verte szakadatlan. Midőn már 6 maga is kifáradt, szólj a szolgálattevő őrséghez:

— **Keresd meg!** A megremült Torda békésen visszahelyezkedett.

Az oláh főtisztek ugylátszik elég becsületesen igyekeznek betartani a harcosokat is kötelező becsület szabályait, de mit ér minden jóakarát, ha az alantas tisztnek fogalmuk sincs a tisztesség elemi szabályairól sem.

Védjegy.

HARCTÉREN KÜZDŐ SZERETETTEINKNEK küldjünk MODIANO-CLUBSPECIALITÉ HÜVELYLYEL

készített CIGARETTAKAT, hogy lássák, hogy nekik mindenből a LEGDRAGABBAT, tehát a LEG-JOBBAT is választjuk! (egy doboz 70 fillér.) — 1 könyvecske sodorni való papír (70 lap) ára 12 fillér.

Petrozsényiek beszélnek, hogy panaszokra számos tisztet megmozdított fölöttes hatóságuk s csaknem mindeniknél — *tolvajkulosokat találtak*. El tolvajkulosokat természetesen — használtak is. Petrozsényban és Vulkánon oláh katonatisztek ilyen betörések alkalmával egyszerűen lelőtték az elejükbe álló s értékeit átadni vonakodó tulajdonost.

Milyen hadsereg lehet az, amelyben ilyenek a tisztok?!

VAROS ÉS MEGYE.

A gázgyári szakértők véleménye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad törvényhatósági közgyűlésének megbízásából heteken át tanulmányozták Ripka Ferenc dr. és Bernauer Izidor, a város szakértői, a gázgyár szerződése meghosszabbításának kérdését. Varjassy Lajos polgármester engedelmével augusztus helyett most nyújtották be véleményüket, amely két részből áll. Az első a gyárral kötött szerződésnek tanulmányozásából leszűrt eredmény, a másik pedig ama számításokat tartalmazza, amelyet a szakértők a kérdés megvilágítására végeztek el. A szakvéleményt Varjassy polgármester s Lőcs Rezső helyettes polgármester, az ügy előadója, már áttanulmányozták és most Kintzig János főispán előtt fekezik. Ha a főispán is megismerte, akkor kinyomatják, megküldik a hármas bizottság tagjainak, úgy, hogy még az októberi közgyűlés foglalkozhassék vele, mert a kérdést december végéig okvetlenül rendezni kell.

A szakértők a szerződést hosszan, részletesen, pontról-pontra tárgyalják és a két vélemény arra a konkluzióra jut, hogy a város közönsége váltsa meg a gázgyárat, mert mint a szakértők mondják: nyilvánvaló, hogy úgy

Arad, mint a város közönségének érdekei azt követelik, hogy a város ne hosszabbítsa meg a szerződést, hanem éljen a szerződés adta jogával és hogy a gázgyárat 1919. december 31-én vegye saját kezelésébe. A gázgyárnak becsülés szerinti/beszerzési értéke 875.642 korona, becsértéke 517.208 korona és megváltási ára 319.145 korona, ezenkívül van még a leltári érték, a mely nem képezi a megváltás tárgyát 100.000 korona. Tehát összesen kell fizetni a gázgyárnak 419.145 K-tés ehhez hozzá kell adni az ugyan szükséges befektetések árát 300.000 kor.-t, tehát kamatoztatni és törleszteni kell 719.145 koronát. Szóval a gyár jövedelmezősége ki van számítva és ez annyira előnyös, hogy negyven-ezer korona többletet jelent a városra nézve. Ezek után juthattak a szakértők arra a konkluzióra, hogy a gázgyárat a városnak meg kell váltania.

TANÜGY.

(—) **Értesítés.** Aradvármegye kir. tanfelügyelőjének rendelkezése alapján értesitem az érdekelt szülőket, hogy a Gizella-utcai állami elemi iskola V—VI. osztályainak fiu- és leány-növendékei folyó évi szeptember hó 27-től kezdődőleg további intézkedésig az ujmikelakai állami elemi iskolában fognak rendszeres (fél-napos) oktatásban részesülni. Az első gyűlékezés folyó évi szeptember hó 27-én, (szerdán) reggel 8 órakor a Gizella-utcai állami iskolában lesz. *Az igazgató.*

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

Franzeska Bertini: Kaméliás hölgy.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Szeptember 26-án kedden:

A Nordisk Film Compagnie szenzációs
ujdonsága:

Az ismeretlen apa.

(PAPA X.)

Színmű 3 felvonásban.

Főszerepben: Olaf Fönns.

Az előadások 1/8, 1/8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vörképső gyógybor, vérszegények, láb-badorók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, finom fűszeres ízű, szon-
glító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg járva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzon, kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficálja, utólag igen kellemes. Ára egy porcelán-szencének 80 fillér.

Értelemesek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJOS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 92. sz. (Magyarással szemben.)

ECETSÁV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd áru 580 grammos üvegekben 25 üveg ládanként, próba üveg 580 grammos, mely megfelel 20 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2—3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 5071

Telefon szám 242.

Villamos zseblámpa
elemek.

Volfram égők
kaphatók 4849

Kalmár József
cégnél Arad, Salacz-utca 2. szám.

Rum—likör
essentiák és kompozitók

Kocsikenőcs,
Svédgyufa

Pótkávékban

Állandó raktár
Szemző Armin

árutügynökségénél, Arad. 502
Interurban telefon 592. szám

140—1916. vég. szám.
Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében eszennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbírósnak 1915. évi 204. számú végzése következtében Dr. Köpf János ügyvéd által képviselt Aradmegyei gazd. egyesület javára 135 kor. s jár. erejéig 1915. évi márc. hó 1-én fogantatott kielégítési végrehajtás útján foglalt és 820

koronára becsült következő ingóságok, u. m.: hintó, koca-sertés, üsző nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbírósnak 1915. évi V. 785. számú végzése folytán 135 kor. tőkekövetelés, ennek 1913. évi október hó 1. napjától járó 5% kamatai, 1/2% vándódíj és eddig összesen 126 kor. 78 fill.-ben bírósági már megállapított költségek erejéig Szinekén leendő megtartására 1916. évi szeptember hó 27-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. törvény-cikk 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbit ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenőn, 1916. évi szept. hó 12. napján. Balassa, 5075 kir. bír. végrehajtó.

VESZÉK:
babot,
kölest,
árpát.

Cs. és kir. járványkórház
élelmezési vállalata,
honvédhuszár laktanya.

Telefon szám 670. 4993

tatni, a cseléd tartó gazdák pedig a szabályrendelet értelmében büntetelni fognak.

Kivételt képez az, ha a cseléd színházba vagy mozgófénykép-színházba megy, vagy sürgős ügyben, pl. betegség miatt orvoshoz, vagy valamely sürgős izenet elhíratása vagy elvittele céljából tartózkodik az utcán s e célból a gazdájától írásbeli engedéllyel bír.

Arad, 1916. szeptember hó 20-án.

Green, főkapitány.

Több ezer darab javított

LIBA

eladó kilogrammonként 6 koronáért élő súlyban kisebb tételekben is.

Málileci uradalom intézőségénél,
Posta: KANAK, Torontál-megye.

URANIA SZÍNHÁZ.

TALARSO detektív sorozat II.

Az élő csomag.

FOG. MOHR JEANNETTA
vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő fogászati műtörmet nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezeltem betegaimet, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás útján), Aranyhídak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amaigan, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Becses partfogását kérve tisztelettel Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. Videkilek 24 óráig belüli kielégítetnek. 1271

22153—1916. kb.

Hirdetmény.

Nap-nap után előfordul, hogy az éjjeli órákban családok lesznek a rendőrkapitányi hivatalhoz bekisérve, kik az utcán csavarogva, korcsmákban, kávéházakban, férfiak és katonák társaságában mulatva találhatnak.

Mután a városi cselédrendfentartási szabályrendelet 18. §. értelmében este kapuzárás után, vagyis szeptember 29-től április 24-ig 9 órán tul. április 24 től szeptember 29-ig pedig 10 órán tul a szolgálat és közérkölciség szempontjából cselédeknek az utcán tartózkodni tilos s miután a cseléd-törvény 30. § a értelmében a gazda köteles ügyeini arra, hogy cselédeje erkölcsös életmódot folytasson, ügyelmezzen a cseléd tartó gazdákát, a legszigorubbán ügyeljenek arra, hogy cselédek kapuzárás után éjjelen az utcákon, korcsmákban ne csavarogjanak, mert a csavargáson éjt cselédek, akik helyben illetőséggen nem bírnak, a kizabott pümpitelen kívül Aradról el fognak toloncol-

Értesítés!

Az „**IBOLYA DORÉ**”

készítményeink a mai naptól kezdve a következő árakban kerülnek forgalomba: Iboiya Doré-erém egy tégely K 1.50. Iboiya Doré-szappan 1 darab K 1.50, Iboiya Doré-tej 1 üveg 1.50, Iboiya Doré-hölgypor 1 doboz K 1.50.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely hajjal vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,

Hajfestő
a „Melogen”. Ára 2.40 korona.

Szőrvesztő-Depller. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** Gyógyász-tárban

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapították 1886. évében az Aradmegyei Közhórház orvosai

Apró hirdetések.

Házasság.

Hírnység eljából
megismertkedne 2 barátú hízeléptelenül
vált, vagy ösvény urisemberekkel. Valaszt
a kiadóba „Igazgyöngyök” jellegre, a lap-
ban jelzve kérnek. 4006

Ellátás.

Nyugalmasított
ter. tántónál 2 bármely iskolába járó fia
tanulmányait lekiismeretes felügyelet
mellett teljes ellátást nyerhet. Lakás:
Aradon, Thököly Imre-utca 11. sz., II.
udvar. jobbra. 5068

Két-három középlekkel tanult
teljes ellátásba vennék. Cim a kiadóhiva-
talban. 5001

Diákok teljes ellátására
felvételtnek. Csernovics Péter-u. 25. szám
alatt. 4994

Bu oroszított szobát
és teljes ellátást keresek október 15-ére,
tisztességes kereszény polgári családnál.
Aradjutakat „Lakás és ellátás” jellegre
a kiadóhivatalba kérek. 5000

Alkalmazást keres.

Zwei Altene ornate
Fräuleins, Flüchtlinge, mit mehrjähriger
Büropraxis, suchen Stellung in ein Büro,
Kassiererin oder als Stütze der Hausfrau.
Näheres in der Administration. 5053

Perfekt német,
gyors- és gépirónó ügyvéd irodában al-
kalmazást keres. Cim a kiadóban. 5067

28 éves
kereskedő segéd, a női divat szakmában
és a kirakatrendezésben jártas, állást ke-
res helyben. Cim a kiadóhivatalban. 5081

Intelligens közpik
nő, ki a magyar német és román nyelvet
beszéli, masáros ur vagy urnőnél házve-
zetőnői állást keres. Cim a kiadóban. 5077

Hadbavonult neje
ajánkozik éttermekhez, katonai kórházak-
hoz kiadó, vagy vezetőnői állásra, esetleg
irodába könnyebb munkára, vagy elárus-
tónőnek fűszer vagy rövidáru áruháza
Cim a kiadóhivatalba. 5064

Megbízható ügyes
magyar kisasszony, éves bizonyítványokkal
gyermekmelé esetleg házikisasszonynak
ajánkozik. Cim a kiadóban. 5079

Perfekt magyar, német
gépirónó, ki önállóan fogalmás, a dél-
utáni órára alkalmazást keres. Cim a
kiadóhivatalban. 5042

Alkalmazást nyer.

A meszkévévashálú Onstó
kisigényű vendéglőmót keres október
1-re. 5065

Diesel-motor
kezelésében gyakorlott gépész azonnali
lelőpésre keresetik. Ajánlatokat „Gya-
korlott” jellegre a kiadóba kérek. 5022

Egy jó bizonyítvánnyal
rendelkező mindenest csele, ki szobakéfé-
léshez ért, felvétetik. Andrassy-tér 25.
(Neuman-palota) IV. lépcső, I. a. 29. a. 8501

Uzletek.

Jelorgánmu fűszerüzlet
hadbavonulás miatt azonnal eladó. Sarló-
utca 1. 5018

Kiadó lakás.

Kiadó.
2 helyiség műhelynek (rakárnak) küllő
nősen alkalmas. Bővebbet Neuman Test
vérek városi irodájában. 5049

Kiadó november 1-ére
Petőfi-utca 10. számú (a színház, gymnasi-
um, városháza közelében) teljesen mo-
dern házban egy utcai 5 szobás II. emeleti
lakás, felszerelve a legkényelmesebb mel-
lékényességekkel. Bővebbet a házfelügyelő-
nél. 844

Lakást keres.

Lakást keresek,
egy 5 ágyas butorozott utcai szobát, für-
dőszoba s előszobával, azonnala. Cimét
a kiadóba kérek. 5080

3 modernül berendezett
butorozott szobát, konyhahasználattal, ke-
res október 1-től egy tiszta álló családos
állami főtisztviselő. Cime megtudható a
kiadóhivatalban. 4010

Ingatlan.

Szék ház
a belvárosban eladó. Batthyány-u. 5.
ajtó 4. 5070

Ul. adómentes
3 szobás magánház villany- és vízvezeték
bevezetéssel eladó. Bővebbet a kiadó-
hivatalban. 4970

Gyógyászat.

Hehs Vasas okmaborn.
Suverén szer verszegénység, sápkór, szé-
dülés, a vérs egénységéből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Paratlan
vértisztító és vérjavító biztos óvszer ma-
lárikus fertőzések- és minden infekcióból
eredő meg- betegedés ellen ugy leinöt-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 2-38 kor.
Hehs gyógyszertár, Földes gyógyszertár. 12

Vétel és eladás.

B. költel
4 drbjókarban eladó. Mikea-u. 28. sz. 5069

Egy állg használt
„Puh” motorkerékpár keszürléssel eladó.
Cim a kiadóban. 5066

„Esa”
cipőszittó ismét kapható. Cipőszittó,
Andrassy-ut 22. Telefon 10-44. 3427

Divatalkam

1000 legújabb szines divatképpel, szabás-
mintával 2 kor 80 t. Kapható Kálcszer
I. és Tárca könyvtároskedésében
Arad, Dobó utca 1. 1062

Vadászfegyver

kétesővli Lancasster dísznöbörtokban, két
automatikus golyós Winchester célzóvő
fegyver, a régi fegyverek eladók. Brtekezni
lehet naponta 2-3 óráig Perényi-utca 14.
sz. a há-mesternél. 5008

Tűzifa

2 éves sárász, jómínőségű bükkhasáb
wagrontételekben m'előbbi szállításra
kapható: Grossmann Albertnél, Nagy-
kikindán. 48'9

V. szék

a legmarasabb árban utaktól levetett férfi
ruhát, mindenféle egyenruhát valamint
használt butort. Vidékre is meg-y-k. Bieler
Igazts. Sz. Pál-u. 12. 29

Kéz szedett tölgyeseket
veszek, valamint tölgyesek területet
is bérelek Ugyancsak nálam több cséplő-
géparutúra és szántásra alkalmas ma-
ránjáró eladó. Goldi Kornél, Nadab. 4877

Zöld önnel imakönyvek
kaphatók Piebler Sándor papir-
kereskedésében és könyv-vandá-
lában, Szabadság-tér 1. Telefon
303 sz. 611

Tűzifa eladás.
Az Acsev. alvácál erdőüzlete megkerdi
tűzif termékeknek eladását. Selejtmentes
bükkhasáb és dronpis wagrontételekben
megrendelhető az Aradi és Csanádi Egyesült
V. utak erdőüzletvezetőség-nél, Arad. Jó-
zsef főherceg-ut 22. földszint. 4366

Uj butorhitelt
Butorok a legjobb kivitelben kaphatók,
hitelekpes egyenként különön. és részlet-
fizetésre szállítok Garai Károly bet. cég
utoritále ében Aradon, Asztalos Sándor-
utca 5. sz. 391

Jutányos áron eladók
szin és kamrák építésére alkalmas épület-
fák és egy számkó. Óvár-utca 2. 5041

Egy keveset használt
nűsch boa és kar-antvu eladó. Andrassy-
tér 25. IV. lépcső, I. em., 29. a. 8500

Baromliv. ez ellen
biztos szer egyedül kapható Wajdits gyógy-
szertárban, Ferenc-terti közkörházal szem-
ben. Üveg, e 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 3
kor. 2' 2

Eladó
egy könnyű federes nyitott kocsi, egy pár
lőszerezámmal, vagy annélkül. Egy korú
egyres lőszér zámmal, és egy könnyű lőő
paraszt kocsi federes üléssel. Arad Gár,
Templom-utca 30 sz. alatt, ahol megte-
kinthetők. 5' 21

Különféle.

Melyik memestelés uridő
kölesönözns 400 koronát részletis törlesz-
tésre írva leányinak, tanulása befejezése-
hez, hogy keresothez tudhasson. Szives
értesít st kérek „Arva” jellegre a kiadó-
hivatalba 5076

Az izraelita nagytemplomban
fé-ri tics bérbeadó. Cim a kiadó-
hivatalban. 5078

A drága vanillitát
teljesen pótolja a pompás zamatu Vanil-
lon, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrá zok-
nak, vendég-ösönek nélkülözhetetlen. Föld-
des gyógyszerár, Hehs gyógy-zertár. 12

Összes írógépek
felszerelési raktára és javító-műhelye
Batacz-utca 3. Telefon 11-41. Ára p-
szlet. 4701

Eladó

Pécska-ut II. számú 300 négyzet-
öles telek 2 házzal,
Fülián László utca 2. számú eme-
tes ház és
Szőlő-utca 5. számú 850 négyzet-
öles sarok telek.

Bővebb felvilágosítás: II. Vilmos
császár tér 4. sz. alatt nyerhető. 5053

**Aranyat
és
Ezüstöt**

legmagasabb áron vesz,
vagy becsereél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos
óras és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 994.

**Matteino-féle
patkány- és egérintás**

új eljárás szerint.
Patkány- és egérintáshoz ajánlok
patkány- és egérintósz-bacil-
lust. A XX. század legmegbír-
hatóbb patkány- és egérintó-szere,
csak patkányt és egeret öl meg,
emberre vagy állatra nem vesz-
dehmes, tehát mindenütt alkalmaz-
ható.

A patkány- és egérintósz bacillus
árai:
1 kis edag 2-300 patkány kí-
rítására 6 K.
1 nagy edag 3-600 patkány kí-
rítására 12 K.

„Matteino”
vegyészeti laboratorium
Arad, Beres Beni-tér 1. szám.
Telefon 10-45. 5052

**Ellenséges légi
járművek által
okozott mindennemű bom-
bázás; tűz, rombolás, stb.**

**HADI KÁROK
ELLEN BIZTOSIT**

az Első O. Betörés El-
len Biztosító Társaság
Budapest, V., Hold-u. 6.

4997